

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Maria Johansson
0521-605489

BESLUT
2009-02-26

Diarienummer
512-39964-2007

Sida
1

Enligt sändlista

Beslut om ändring av skötselplan för naturreservatet Skärbo i Bengtsfors kommun

Beslut

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) beslutar Länsstyrelsen att skötselplanen för naturreservatet Skärbo i Bengtsfors kommun ska ändras.

Bakgrund

Den 2003-08-21 beslutade Länsstyrelsen i Västra Götalands län att förklara Skärbo som naturreservat. Syftet var att bevara områdets biologiskt värdefulla ängsgranskogar, sumpskogar, rikkärr och värdefulla limniska miljöer. Syftet var också att gynna utvecklingen av lövdominerade skogar för att gynna hotade arter, bevara och utveckla det lövdominerade odlingslandskapet och värdefulla ängs- och hagmarker kring gården Skärbo. Syftet var dessutom att bevara och utveckla de kulturhistoriska värdena knutna till Skärbogården, göra området tillgängligt för naturstudier och friluftsliv samt att bevara de naturtyper och arter som ingår i Natura 2000, EU:s nätverk av skyddsvärda områden.

Enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken (1998:1252) ska Länsstyrelsen fastställa en skötselplan för ett naturreservats långsiktiga vård. En skötselplan för Skärbo fastställdes 2003-08-21. Orsaken till att skötselplanen nu ändras är att förtydliga hur inägolandskapet runt Skärbogården ska skötas och att det finns behov av att ta fram uppföljningsbara mål för varje skötselområde, för att på så sätt kunna utvärdera den skötsel som bedrivs inom reservatet.

Ett förslag till skötselplan skickades 2008-07-01 till markägare, kommunen samt en rad intresseorganisationer, vilka samtliga fick möjlighet att lämna synpunkter.

Synpunkter och Länsstyrelsens svar

Västra Götalands regionen, Västarvet betonar Skärbos höga värden ur ett kulturhistoriskt perspektiv. De tycker också att ambitionen med tillfälliga åkrar är intressant, men vill att åkrarna i så fall ska gödslas på traditionellt vis. Att magra ut marken för att förbättra floran på de gamla åkrarna skulle utplåna skillnaderna mellan åker- och ängsmark, vilket inte är önskvärt ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Västarvet tycker också att fri utveckling som

föreslås för delar av skogsmarken är problematisk ur ett kulturhistoriskt och pedagogiskt perspektiv. En viss husbehovshuggning och skogsbete hörde till den traditionella skötseln. Spår som åkertegar, odlingsrösen m.m. försvinner om skogen tillåts utvecklas fritt. Vidare skriver Västarvet att hamling på ett positivt sätt skulle bidra till helheten i landskapet. Lövtäkt ingick som en väsentlig del i foderinsamlingen och löv var särskilt uppskattat av de får och getter som fanns på gården.

Länsstyrelsens svar

Att införa ett traditionellt åkerbruk var aldrig avsikten. Syftet var att förbättra ängsfloran och betesmarksfloran, genom att på en del ställen bryta upp grässvålen och på så sätt gynna frögroningen för en del arter. Dessa flora-förbättrade åtgärder behöver inte göras på gammal åkermark, vilket har förtydligats i skötselplanen. Stora resurser har lagts på att restaurera och ta fram kulturlämningarna i inägolandskapet runt Skärbogården. Det finns även öppningar i skötselplanen för att röja fram kulturlämningar i skogsmarken. Att tillåta husbehovshuggning i de äldre skogarna skulle strida mot syftet med, och föreskrifterna för naturreservatet.

Bengtsfors kommun

Kommunstyrelsen i Bengtsfors kommun ställer sig bakom förslaget till skötselplan för Skärbo. Bengtsfors kommun utgår från att länsstyrelsen årligen avsätter tillräckliga medel så att skötselplanen kan förverkligas i samtliga delar.

Naturskyddsföreningen Norra Älvsborg

Skärbo är verkligen en pärla i den dalsländska naturen. De åtgärder som hittills har gjorts i området har mestadels varit mycket bra. I område 9 och 8 har inte gjorts någon uppdelning mellan yngre och äldre skog. I den yngre skogen bör gallringar göras för att friställa lövträd och skapa död ved genom högkapning. Även i rena granbestånd bör bortgallringar av gran göras för att skapa en luckig, flerskiktad skog.

Länsstyrelsens svar

Anledningen av att en ny skötselplan har tagits fram är främst att förtydliga hur inägolandskapet ska skötas. Därför har inte så mycket resurser lagts på att ytterligare beskriva hur skogsmarken ska skötas. Även om en indelning i äldre och yngre skog saknas i skötselplanen så har skötselplanen nu kompletterats med att åtgärder för att gynna löv kan göras i de yngre bestånden.

Kolbjörn Waern

Inkommer med kompletteringar och rättelser. Enligt uppgiftslämnare från 1920-talet så har hamling inte förekommit på Skärbo. Hamling hör hemma i mer trädfattiga miljöer. Om fortsatt gallring och röjning på sikt gör Skärbos kulturlandskap betydligt öppnare kan hamling bli aktuellt. Hamling bör ha en lägre prioritet.

Länsstyrelsens svar

Alla rättningar och kompletteringar har förts in i texten. Hamling har fått prioritet 2 istället för 1.

Övrigt

Den reviderade skötselplanen gäller från den dag då detta beslut vinner laga kraft, och ersätter skötselplanen från 2003-08-21. Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningsåtgärder indikerar att behov finns.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till regeringen, se bilaga.

I detta ärende har naturvårdsdirektör Sven Swedberg beslutat och Maria Johansson varit föredragande.

Sven Swedberg

Maria Johansson

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Maria Johansson

2009-02-26

512-39964-2007

Sida
1(34)

Skötselplan för naturreservatet Skärbo i Bengtsfors kommun

Underlag och fotografier Ola Sjöstedt, Gf Konsult AB, Miljö natur

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning 4

DEL A – BESKRIVNING 5

1. Syfte 5

2. Beskrivning av området 5

2.1 Uppgifter om naturreservatet 5

2.2 Allmän beskrivning 7

2.3 Historisk och nuvarande markanvändning 10

2.4 Områdets bevarandevärden 13

2.5 Övrig bebyggelse och anläggningar 18

DEL B – SKÖTSEL 20

3 Skötsel och bevarandemål 20

3.1 Utgångspunkter vid indelning av skötselområden och naturtyper 20

3.2 Utgångspunkter för bevarandemål 20

3.3 Skötselområden med mål och åtgärder 20

3.4 Bevarandemål för guckusko 31

3.5 Forn- och kulturminnesvård 31

4 Friluftsliv 31

5 Gränsmarkering 32

6 Uppföljning 32

6.1 Uppföljning av skötselåtgärder 32

6.2 Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd 32

6.3 Revidering av skötselplanen 32

7 Sammanfattning av planerad förvaltning 32

8 Referenser 33

BILAGOR

bilaga 1 Skötselplanekarta 1:10 000

bilaga 2 Naturtypskarta

bilaga 3 Natura 2000-naturtypskarta

bilaga 4 Karta med friluftsanläggningar 1:10 000

bilaga 5 Historiska kartor över Skärbogårdens inägolandskap

bilaga 6 Förteckning över funna rödlistade arter och signalarter

bilaga 7 Förteckning över funna svamparter

bilaga 8 Förteckning över funna fågelarter

bilaga 9 Översiktskarta 1:100 000

Inledning

Skötselplanen beskriver vad som ska göras i naturreservatet, när och hur ofta det ska göras. Den fastställer också vad som är viktigast att göra om reservatsförvaltaren, d v s den som är ansvarig för naturreservatets skötsel, behöver prioritera. Förutom reservatsförvaltaren vänder sig skötselplanen till markägaren och andra intressenter.

Naturreservatets syften styr vilka föreskrifter (regler) som gäller i naturreservatet och ifall skötsel behövs för att syftena med naturreservatet ska kunna uppfyllas.

Länsstyrelsen har ett övergripande ansvar för att statligt bildade naturreservat sköts. Länsstyrelsen har också ansvar för tillsynen i statliga naturreservat. Förvaltningen kan överlåtas till andra, t.ex. Väst kuststiftelsen eller den kommun där naturreservatet är beläget. De praktiska skötselåtgärderna utförs oftast av markägare, arrendatorer, entreprenörer eller andra som förvaltaren har skötselavtal med.

Skötselplanen är uppdelad i två delar, A och B. Den första delen är en beskrivande del. Där anges bland annat naturreservatets syften och vilka natur- och bevarandevärden som finns i naturreservatet. Den andra delen av skötselplanen beskriver naturreservatets bevarandemål och hur naturreservatet ska skötas.

DEL A – BESKRIVNING

1. Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara områdets biologiskt värdefulla ängsgranskogar och sumpskogar
- gynna utvecklingen av lövdominerade skogar för att skapa gynnsamma miljöer för hotade arter.
- bevara områdets rikkärr och värdefulla limniska miljöer.
- bevara och utveckla det lövdominerade odlingslandskapet kring gården Skärbo med värdefulla ängs- och hagmarker.
- bevara och utveckla de kulturhistoriska värden som är knutna till Skärbogården.
- göra området tillgängligt för friluftsliv och naturstudier.
- bevara de inom området förekommande naturtyperna och/eller arterna som ingår i EU:s nätverk av skyddsvärda områden, Natura 2000, i gynn- samt tillstånd.

Syftet skall tryggas genom att:

- skogen skyddas från skogsbruk och tillåts utvecklas fritt.
- naturvårdsinriktade röjningar genomförs i hagmarker och i ungskogar.
- inägomarkerna kring gården Skärbo hävdas och restaureras.
- byggnadernas exteriörer bibehålls.
- anordningar för besökare, som p-plats och vandringsled anläggs.

2. Beskrivning av området

2.1 Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Skärbo
Beslutsdatum:	2003-08-21
Areal:	163,3 ha, varav vatten 9,8 ha
Ekonomisk karta:	9C 9a, 9C 8a
Lägesbeskrivning:	6 km nordöst om Dals Långed (fågelvägen) och 2km öster om Laxsjön
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Bengtsfors
Socken:	Steneby
Förvaltare:	Västkuststiftelsen
Objektnummer	1402177
RegDos nummer:	2001232
Natura 2000-beteckning:	SE0530137
Naturgeografisk region:	Sydöstra Norges och sydvästra Sveriges kupe- rade barr- och lövskogslandskap; Östfold - Dalslandsområdet
Typindelning enligt vattendirektivet:	Limnisk ekoregion 6 Sydväst, söder om norr- landgränsen, inom vattendelaren till Västerha-

vet, under 200 möh.
Vattenförekomst (HID): Stora Skärbotjärnet SE654480-130209

Tabell 1: Markslag och naturtyper som ska rapporteras till Naturvårdsverket. Målarealerna är de som förväntas efter eventuella restaurerings- och skötselåtgärder.

¹ Kartering av skyddade områden (KNAS), (Naturvårdsverket 2003)

² Inventering av ängs- och hagmarker (Naturvårdsverket 1987)

³ Bedömningsgrunder för miljökvallitet (Naturvårdsverket 1999)

Markslag och Naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
Barrskog:	92,4	92,4
Granskog ¹	63,5	63,5
Barrblandskog ¹	28,9	28,9
Lövskog:	0	18,0
Triviallövskog ¹	0	18,0
Sumpskog:	10,1	10,1
Barrsumpskog ¹	10,1	10,1
Brännor, ungskog, plantskog:	18,0	0
Naturbetesmark² (betesmark på in- äga eller utmark):	29,8	29,8
Öppen hagmark	13,6	14,1
Blandlövhage	7,2	7,2
Betad skog	9,0	8,5
Äng (slåttermark på inäga² och ut- mark):	1,5	1,5
Öppen äng	0,6	0,6
Träd- och buskbärande äng	0,9	0,9
Myr¹:	1,5	1,5
Kärr	1,5	1,5
Sjö³:	9	9
Trädgård	1	1

Tabell 2. Natura 2000-naturtyper som finns inom området. Detta är naturtyper som är värdefulla att bevara i ett europeiskt perspektiv och som finns utpekade i EU:s art- och habitatdirektiv. I första kolumnen anges dagens arealer och i den andra kolumnen de målarealer som förväntas efter eventuella restaurerings- och skötselåtgärder. Arealerna är preliminära fram tills att basinventering har genomförts.

* Av EU prioriterad naturtyp

Kod	Natura 2000-habitat	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
6270	Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen	0,1	0,1
6410	Fuktängar med blåttåtel eller starr	0,1	0,1
6530	Lövängar*	0,2	0,9
7210	Kalkkärr med ag*	0,3	0,3
7230	Rikkärr	0,5	0,5
9050	Näringsrika granskogar	10,9	10,9

2.2 Allmän beskrivning

2.2.1 Topografi och läge

Skärboområdet är beläget i den nordöstra delen av Dalsland en dryg halvmil nordost om Dals Långed och strax öster om Laxsjön (se bilaga 9). Topografin i denna del av Dalsland är starkt bruten med höjdområden som på många platser överstiger 200 m.ö.h. De högsta punkterna inom reservatsområdet mäter drygt 230 m.ö.h.

Skärboområdet har en kuperad terräng med på sina ställen brant uppstigande berg omväxlande med mer mjukt rundade kullar och mellanliggande dalar. Detta gäller framförallt de södra delarna av reservatsområdet. I den norra delen av reservatet öster om Långvattnet är terrängen mer flack med bl.a. förekomst av flera sumpskogsområden och andra våtmarker kring Dammerudbäcken.

2.2.2 Geologi och hydrologi

Detaljerade bergarts- och jordartskartor saknas över reservatsområdet. Nedanstående beskrivning bygger på tidigare sammanställningar, bl.a. på material sammanställt av Gunilla Olsson i samband med en inventering på 1970-talet innefattande ett vidare område kring Skärbo (se Länsstyrelsen Älvsborgs län 1977).

Reservatet ligger i den norra delen av den så kallade Dalformationen (se *figur 1*). Berggrunden inom Dalformationen har ett invecklat mönster av olika bergarter och inrymmer såväl hårda som mjuka, näringsfattiga som näringsrika och kalkrika bergarter och mineral. Lagren har förskjutits både i höjd- och sidled och i olika grad eroderats ner.

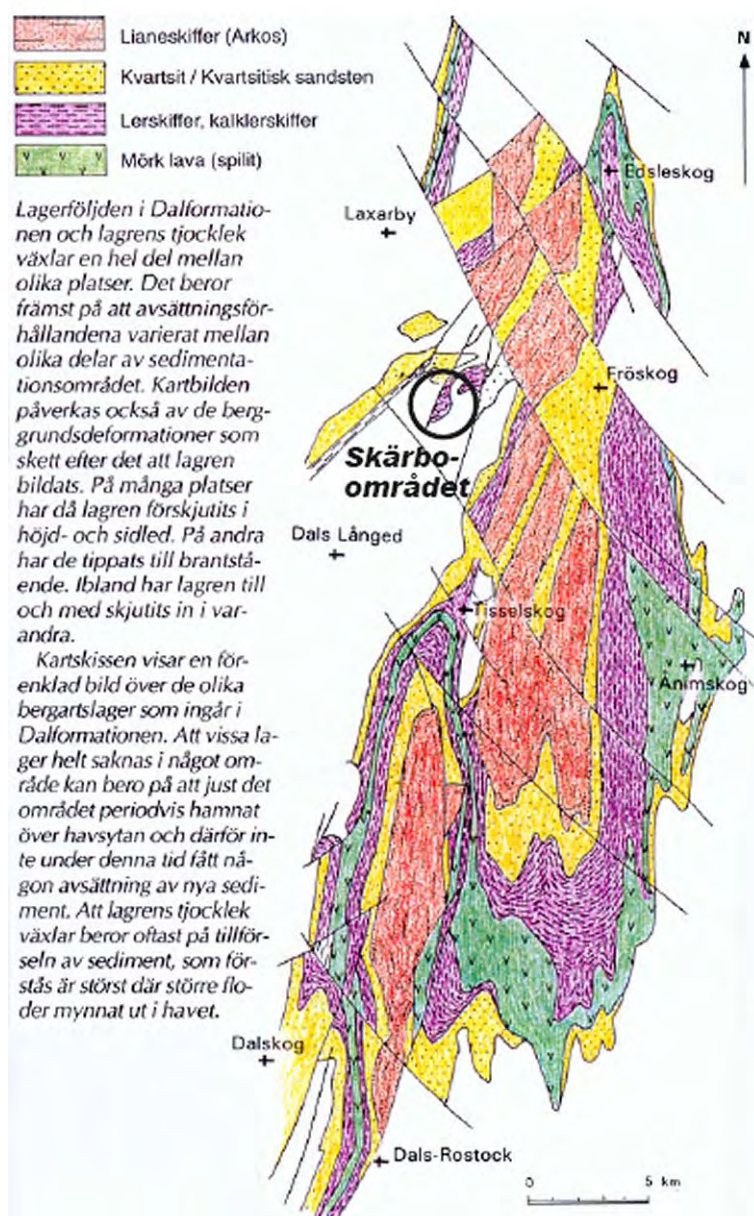
I Skärboområdet ligger Dalformationens bergarter inklämda mellan urbergsblock. Berggrunden utmärks av starka sättningar och förkastningar, vilket bl.a. gett upphov till större förekomster av breccia*. Kalkhaltig lerskiffer förekommer på flera platser, t.ex. öster om St. Skärbotjärnet. Här har tidigare brytning av lerskiffer skett. Materialet användes framför allt som taktäckningsmedel. Områden med kvartsitsandsten finns framför allt i norra delen av reservatsområdet, bl.a. öster om Långvattnets norra del.

Hela reservatsområdet ligger över högsta kustlinjen. Jordarterna består huvudsakligen av morän. På höjderna är moräntäcket dock mycket tunt eller saknas. Moränen innehåller fragment av Dalformationens samtliga bergarter, vilket innebär att kalkkrävande växtarter även kan förekomma inom områden med urberg.

**tektoniska breccior bildas vid förkastningar och överskjutningar genom mekanisk sönderbrytning av berggrunden, så att större eller mindre kantiga bitar uppkommer, vilka sammanfattats av kvarts, kalkspat och dylikt.*

Reservatsområdet inrymmer fyra större sjöar eller tjärnar: Stora och Lilla Skärbotjärnet, Torpetjärnet och Skärbodyveln, varav St. Skärbotjärnet är störst med 8,5 hektar. St. och L Skärbotjärnet har en hög naturlig alkalinitet och utgör därigenom miljöer som varit och är motståndskraftiga mot försurning, vilket bl.a., den från 1979 rapporterade, förekomsten av flodkräfta i St. Skärbotjärnet vittnar om. Enligt länsstyrelsens arkiv behandlade Stora Skärbotjärnet med giftet rotenon år 1961. Syftet var att slå ut det naturliga fiskbeståndet och istället plantera in ädelfisk. Före rotenonbehandlingen fanns i sjön enligt uppgift abborre, gädda, mört, sik och flodkräfta. Efter rotenonbehandlingen fanns istället regnbåge, småspigg och signalkräfta. Enligt uppgifter från Kolbjörn Waern, en av markägarna, har gädda, mört och abborre återinplanterats efter rotenonbehandlingen.

Krokvattnet och Långvattnet utgör sjöar som gränsar till reservatet. Mellan dessa båda sjöar rinner områdets mest framträdande vattendrag, Dammerudbäcken. Våtmarker i området förekommer som sumpskogar och kärr, främst i anslutning till sjöar/tjärnar och vattendrag. Ett flertal av kärren kan betecknas som rikkärr. Mer utbredda myrmarker saknas inom reservatsområdet.

Figur 1. Geologisk karta över Dalformationen. Text och karta hämtad från Åhäll 1993.

2.2.3 Naturbeskrivning

Merparten av reservatsområdet utgörs av skogsmark (se tabell 1 och bilaga 1 och 2). Större delen består av barrskog medan markerna kring Skärbogården och söder om St. Skärbotjärnet till stor del utgörs av betade löv- och blandskogsområden av hagmarkstyp med inslag av öppna hagmarker. Barrskogen domineras i de flesta områden av gran, men talldominerade bestånd förekommer också, t.ex. öster om Långvattnets norra del och väster om Krokvattnet. Utanför kärnområdena är barrskogen präglad av skogsbruket med planterade och relativt likåldriga bestånd (se även beskrivningen av markanvändningen ovan). Viss avverkning har skett i östra delen av reservatsområdet. De mest orörda partierna förekommer centralt i området, t.ex. längs vissa delar av Dammerudbäcken. Något äldre bestånd finns framför allt vid Torpemyren, Skärbotorpet och i anslutning till Långvattnet.

Barrskogen kan på flera platser, främst i ett avsnitt öster om Dammerudbäcken kring Skärbotorpet betecknas som ängsgranskog. I de mer utbredda delarna utanför reservatets kärnområden överväger barrskog av ört-ristyp eller mer näringsfattig typ.

Rikkärr och kalkpåverkade sumpskogar - de senare med ett blandat trädskikt av främst gran, tall, björk och klibbal - finns på flera platser i området. Det största området finns vid Torpemyren.

Betesmarkerna vid Skärbogården och söder om St. Skärbotjärnet är mestadels öppna men bitvis trädklädda av en blandning av lövträd med på sina ställen inslag av tall. Rikligt med stora hasselbuskage förekommer framför allt i området öster om Skärbogården. Lövträden utgörs i övrigt av såväl triviallövträd i form av asp och björk som av ädellövträd i form av ask, alm, lind och lönn. Slätteräng finns i anslutning till Skärbogården. Delar av de gamla ängs- och betesmarkerna som vuxit igen till mer sluten skog har restaurerats på senare tid genom att all gran avverkats och del av lövträden och hasselbuskarna.

2.3 Historisk och nuvarande markanvändning

En kulturhistorisk utredning har upprättats som ett underlag till skötselplanen (Regionmuseum Västra Götaland 2001). Av denna framgår att äldsta skriftliga belägg av namnet Skärbo är från 1563 då Skärbo utgjorde ett torp. I Dalsland är ”skär” ett dialektalt ord för skiffer och namnet Skärbo skulle ungefär kunna översättas med ”gården vid skifferberget”.

Under århundraden har vid Skärbo bedrivits ett extensivt jordbruk där troligen boskapsskötsel, mångbruk av skogen, jakt och fiske varit en viktigare näringskälla än själva åkerbruket. Skiffer från området kan ha nyttjats för takbeläggning ända från det att människor bosatte sig i området, men det var inte förrän tidigast i slutet av 1700-talet som skiffern kom att brytas i någon större omfattning. Under 1800-talet och början av 1900-talet då Skärbo under en lång period ägdes av ägarna på Baldersnäs var brytning och försäljning av den svarta Skärboskiffern en viktig inkomstkälla. Skifferbrytningen upphörde runt 1915. Spåren från skifferbrottet strax öster om St. Skärbotjärnet är ännu idag mycket tydliga.

Spåren från skifferbrytningen öster om St. Skärbotjärnet är fortfarande tydliga. Brytningen upphörde runt 1915.

Inom Skärboområdet utgjorde åkerarealen endast en liten del av den totala inägomarken (se bilaga 5). Det som idag kan betecknas som betad hagmark utgjorde tidigare äng bevuxen med lövträd, bl.a. hassel. Ängen slogs med lie och på träden bedrevs lövtäkt. Idag finns inga hamlade träd runt Skärbo, men enligt den kulturhistoriska utredningen vore det önskvärt att ett antal träd nyhamlas t.ex. björk eller al. Åkern fanns i första hand på de ytor som idag kan betecknas som öppen betesmark och brukades i ensäde, d.v.s. åkrarna odlades varje år utan träd. Det innebär att ängar som låg inom samma hägnad som åkrarna, kunde efterbetas först efter att åkrarna skördats.

Närmast gården fanns en del mindre inhägnader där djuren kunde beta, men annars betade de flesta djuren på den gemensamma utmarken, d.v.s. på ljunghedar, myrar och i skogen. Förutom nötboskap hade man bl.a. får och getter.

Skogen var, framför allt under 1800-talet, betydligt glesare än idag. Att döma av den gamla ekonomiska kartan från slutet av 1890-talet var utmarkerna dock inte helt kala, utan glest bevuxna med barrskog. Lövskog är främst markerat på inägomarken vid Skärbogården och vid de olika torpen i området. Förutom som betesmark utnyttjades skogen på utmarken även för lövtäkt och visst uttag av timmer m.m. Det kan också nämnas att de sankamaterna utefter Dammerudbäcken i viss mån utnyttjades för slätter, vilket gav ytterligare foder till djuren.

Flera torp har legat under Skärbo. Nor Skärbo (Skärbotorpet) i nordöstra delen av reservatsområdet finns skriftligt belagt från 1600-talet. Vid lantmäteriförrättningen 1731 beskrivs ängen vid Nor Skärbo som ”vidlyftigare” än vid Skärbo, men svårbärgad, bestående av både hårdvall- och myräng. Åkern låg i ”många små lappar imellan bergskullar”.

Även Ödegården (Stuput) i södra delen av reservatsområdet finns skriftligt belagd från 1600-talet. Vid lantmäteriförrättningen 1731 beskrivs ängen här som ”skogsbelupen” bestående av svårbärgad hårdvall- och myräng. Under 1800-talet tillkom ytterligare torp: Åsen strax sydost om Skärbogården och torpet Långvattnet strax öster om sjön Långvattnet. Endast byggnaderna vid torpet Åsen finns kvar idag. Boningshuset här utgörs av en s.k.dalslandsstuga. I anslutning till naturreservatet, söder om Krokvattnet, låg också torpet Skrällerud med skriftliga belägg från 1731.

Torpet Åsen

Markerna kring Skärbogården och söder om St. Skärbotjärnet har från början av 70-talet fram tills för några år sedan betats med får. Sedan några år tillbaks betas de med nötkreatur istället. En mindre yta med ett bestånd av Sankt Pers nycklar söder om Skärbogården hävdas genom återkommande slåtter. Vissa delar av den gamla inägomarken har vuxit igen till skog. Det gäller t.ex. marken strax öster om torpet Åsen. Vid Skärbotorpet har i princip all gammal inägomark vuxit igen till skog. Restaurering av större delen av inägomarken vid Skärbogården har skett på senare tid. Större delen brukas som betesmark som betas av nötkreatur medan en mindre del, i anslutning till gården, slås. Detta är visserligen inget exakt återskapande av den tidigare markanvändningen som var slåtter och lövtäkt, men genom åtgärderna kan många av de natur- och kulturmiljövärden som var förknippade med den äldre markanvändningen återskapas.

I området vid Skärbotorpet ligger odlingsröset från äldre tiders odlarmödor ännu kvar. Den gamla inägomarken är numera helt igenvuxen till skog.

En del marker, t.ex. öster och söder om Långvattnet avverkades under 1960- och 70-talen och dessa utgör idag ca 30-40-åriga bestånd av s.k. gallrings-skogar (Göteborgs stift 1999). I reservatsområdet ingår också några mindre hyggen och ungskogsbestånd. Dessa områden bedöms ha ett stort potentiellt värde för såväl flora som fauna om de tillåts utvecklas till lövrika naturskogar. De kan också ses som en del av ”buffertzonen” och helhetsmiljön kring skogsgården Skärbo.

Äldre, drygt 100-åriga skogsbestånd förekommer på några ställen inom reservatsområdet. I vissa otillgängligare partier finns naturskogslika bestånd vilka är relativt opåverkade av skogsbruket.

Av övrig markanvändning skall nämnas att en kraftledning sträcker sig från Skärbogården och norrut genom reservatsområdet. Arbete pågår med att ersätta kraftledningen med en nedgrävd ledning som följer bilvägen till Skärbo.

2.4 Områdets bevarandevärden

2.4.1 Biologiska bevarandevärden

De största biologiska bevarandevärdena i Skärbo är de betade eller slagna markerna kring Skärbogården, ängsgranskogen och våtmarkerna. Våtmarkerna utgörs av rikkärr, agkärr och kalkpåverkade sumpskogar som är växtplats för den ovanliga växten guckusko.

Natura 2000

Delar av reservatsområdet har godkänts av regeringen att ingå i det europeiska nätverket av skyddsvärda områden, Natura 2000, som ett område enligt art- och habitatdirektivet (SCI). En bevarandeplan finns framtagen för området. En bedömning av vilka naturtyper enligt art- och habitatdirektivets klassificering som ingår i Natura 2000-området samt vilken geografisk utbredning dessa har, har gjorts inom ramen för utarbetandet av denna skötselplan (bilaga 3). Dessa kan komma att revideras efter att området har basinventerats.

De mest utbredda naturtyperna bedöms utgöras av ”9050 Örtrika, näringsrika skogar med gran”. I odlingslandskapet finns ”6530 löväng” och ”6410 fuktängar med blåttåtel eller starr”. En del av betesmarken är klassad som ”6270 Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen”. Större delen av de öppna betesmarkerna kommer också på sikt att kunna klassas som 6270 eller som 6510 slåtterängar i låglandet. Rikkärren är klassade som 7230 rikkärr och agkärret som 7210 kalkkärr med ag. Sumpskogarna i området kommer på sikt att kunna klassificeras som ”9080 Lövsumpskogar av fenoskandisk typ”. Någon kategori för sumpskog med blandat trädskikt av barr- och lövträd finns inte bland direktivets naturtyper, vilket rätteligen hade varit en bättre beskrivning på sumpskogarna. De kan kanske på sikt utvecklas till naturtypen 9080. De utgör bland annat livsmiljö för guckusko - en av art- och habitatdirektivets prioriterade arter. Hällebräcka, som är en annan av direktivets prioriterade arter, har noterats i Skärboområdet på 1970-talet. Arten uppges förekomma längs stigen från Skärbo mot Skärbotorpet och vid stigen från Åsen mot NO. Vid inventeringen 2002 noterades inga exemplar här. År 2007 och 2008 har arten åter noterats av markägarna. Växtplatsen är på ”Gärdshögen” som är den höjd öster om gårdsbebyggelsen som består av betesmark och slåttermark. Hällebräckan återfanns i den betade västslutningen upp mot områdets högsta punkt.

De delar av Natura 2000-området som inte klassificerats enligt någon av direktivets naturtyper består bl.a. av hyggen, ungskogar och barrskog på relativt näringsfattig mark.

Åtgärdsprogrammet för skyddsvärda arter

För att behålla de mest hotade arterna i Sverige behövs särskilda insatser. Därför har regeringen gett Naturvårdsverket i uppdrag att kraftsamla genom att ta fram åtgärdsprogram för dessa arter.

Skrovlig taggsvamp är funnen vid Dammerudsbäcken i inventeringen av Skärbo 2001. Den ingår i åtgärdsprogrammet för fjälltaggsvampar. Den trivs generellt sett i sandiga brandpåverkade tallskogar. Den växer ofta på kalkpåverkade eller basiska marker.

Hällebräcka är en annan åtgärdsprogramsart. Se beskrivningen under rubriken ”Natura 2000”

Flodkräfta är funnen i St. Skärbotjärnet 1979. Den är inte funnen på senare år och provfiske behövs för att undersöka om den finns kvar.

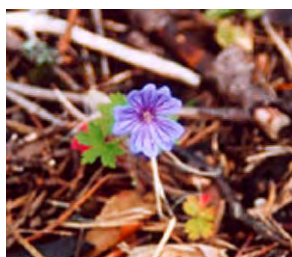
Enligt gamla fynduppgifter har den hotade arten rökpipsvamp funnits i området. Den är inte återfunnen i modern tid. Rökpipsvamp växer på nedfallna, ofta till hälften begrävda grenar av lövträd, särskilt hassel, i bäckraviner, vid berggrötter och liknande skuggiga och frodiga miljöer. Den finns dels i rena löv- lundar, dels i lundartade partier insprängda i örtrik barrskog.

Kärlväxter i Skärbo

Floran i framförallt områdets ängsgranskogar, kalkpåverkade sumpskogar och rikkärr är mycket rik medan en stor del av barrskogsområdena utanför kärnområdena hyser en trivialare flora typisk för mer näringsfattiga förhållanden. Vanliga inslag i de senare är t.ex. blåbär, kruståtel, skogsstjärna och ekorrbär. Även dessa delar kan dock på sina ställen innehålla inslag av vissa rikmarksindikatorer, t.ex. blåsippa. Även en art som linnea förekommer på sina ställen, vilken åtminstone i viss utsträckning verkar ha klarat de avverkningar som tidigare gjorts i området.

I ängsgranskogarna centralt i reservatsområdet förekommer en rik flora med många karakteristiska lundväxter. Här kan nämnas trolldruva, vårärt, tandrot, rikligt med blåsippa samt den rödlistade skogssvingeln. Intressanta lundväxter förekommer också på vissa platser i de mer extensivt betade delarna av området kring Skärbogården. Till exempel förekommer här trolldruva, skogsbingel och stinksyska. Enligt uppgift har också de rödlistade arterna strävlost och skogsklocka noterats här (se bilaga 6).

I de öppnare delarna av betesmarkerna vid Skärbogården finns en ängsflora som över de stora ytorna ännu inte hyser en artuppsättning som utmärker gamla naturbetesmarker. Områdena är fortfarande påverkade av den gödsling och bearbetning av marken som förekom i samband med det tidigare åkerbruket. I mindre avsnitt i kantzoner etc. kan dock från naturvårdssynpunkt lite mer krävande arter finnas. Exempel på sådana är vildlin, jungfrulin, gullviva och klasefibbla. Av intresse är också det bestånd med Sankt Pers nycklar som finns strax söder om Skärbogården. Beståndet sköts genom återkommande slåtter. Öster om Skärbogården, i ett avsnitt som nyligen restaurerats genom att gran avverkats, noterades under en av fältinventeringarna 2001 svedjenäva.

Svedjenäva noterades i ett nyligen restaurerat område öster om Skärbogården år 2001.

I sumpskogarna kring Dammerudbäcken och Torpemyren finns en intressant kalkgynnad flora med guckusko som det mest exklusiva inslaget. Förekomsten är uppdelad i två bestånd, ett större om ca 100 individer i Sydvästra delen av Torpemyren och ett mindre i gransumpskogen öster om Torpemyren. I samma område, liksom i en stor del av sumpskogsområdena i övrigt, förekommer även orkidéerna tvåblad och skogsnycklar. Andra arter i de rika sumpskogsmiljöerna är t.ex. kransrams, kärrbräken och kärrfibbla.

I de öppnare rikkärren finns ofta ett stort inslag av gräsull. Vidare har flera regionalt intressanta starrarter som klubbstarr, tagelstarr och trindstarr noterats vid tidigare inventeringar i området, t.ex. vid Torpetjärnet och L Skär-

botjärnet. Vid L Skärbotjärnet är det mest slående inslaget de stora bestånden av ag.

Ett stort bestånd med ag växer runt hela lilla Skärbotjärnet.

I kraftledningsgatan som löper centralt i norra delen av reservatsområdet finns en del intressanta ängsväxter som jungfrulin, vildlin, darrgräs och kattfot.

Kryptogamer

Influenserna från det kalkrika underlaget tar sig även uttryck i en mycket rik marksvampflora. Några uppgifter sedan tidigare om svampfloran i området är inte kända. Dock gav en inventering av hagmarkerna kring Skärbogården och skogsmarkerna vid Dammerudbäcken och Skärbotorpet vid ett tillfälle under hösten 2001 vid handen sex stycken rödlistade arter och ytterligare ett tjugotal signalarter/indikatorarter (se bilaga 6). Med tanke på att marksvampar ofta uppträder oregelbundet och att det därför krävs ett flertal besök under flera års tid för att få en någorlunda komplett bild av marksvampfloran, kan mycket väl ytterligare rödlistade arter finnas i området.

I hagmarkerna kring Skärbogården finns en intressant svampflora knuten dels till de öppnare delarna av betesmarken och dels till mer extensivt betade avsnitt med lövskog. I de öppnare delarna finns t.ex. en rik förekomst av olika arter av vaxskivlingar. Här kan nämnas honungsvaxskivling, kantarrellvaxskivling och den rödlistade scharlakansvaxskivlingen. I mer extensivt betade delar noterades arter som kruskantarell, hasselsopp, eldsopp och dystersopp. Dystersoppen är rödlistad och har sin huvudutbredning i Västergötland och Skåne. Några fynd förefaller tidigare inte ha gjorts i Dalsland.

Vidare finns en intressant svampflora i anslutning till Dammerudbäcken och de ängsgranskogar som vidtar framför allt i ett område öster om bäcken kring Skärbotorpet. Vid bäcken noterades flera intressanta taggsvampar så-

som skrovlig taggsvamp, gul taggsvamp och skarp droptaggsvamp varav de två förstnämnda är rödlistade. I ängsgranskogen öster om bäcken noterades bl.a. guldkremla, blekfingersvamp, trådticka och luddticka. Av dessa är blekfingersvamp och luddticka rödlistade.

Skarp droptaggsvamp är en av de signalarter som förekommer i Skärboområdets kalkinflu-erade skogsmarker.

Inte heller när det gäller lav- och mossfloran finns det några tidigare uppgifter från området. Till skillnad från svampfloran kan man här misstänka att avsaknaden av uppgifter om intressanta fynd åtminstone delvis beror på att områdets naturvärden i högre grad är knutna till andra organismgrupper än lavar och mossor. En del av reservatsområdet består av skogsmark som tidigare varit avverkad och som därför saknar trädkontinuitet. Detta har missgynnat lav- och mossfloran. Inom vissa avsnitt förekommer dock äldre lövträd där trädkontinuitet troligen kan finnas. Detta gäller i första hand för områdena söder och öster om St. Skärbotjärnet samt längs begränsade avsnitt av Dammerudbäcken. De förra ligger inom Skärbogårdens gamla inägomarker. Söder om St. Skärbotjärnet finns en relativt gles löv- och blandskog med förekomst av bl.a. en del äldre asp och ask. Här har noterats signalarter som luddlav, slanklav, knopplav, kruskalkmossa och platt fjädermossa.

Även kring Skärbogården har en del signalarter noterats på äldre lövträd, t.ex. blekspik, grov baronmossa och fällmossa. I anslutning till ett mindre fall i Dammerudbäcken centralt i området finns en värdefull miljö med bl.a. förekomst av grova lövträd i form av klibbal, ask och lind. Här förekommer bl.a. grov fjädermossa på klippblock samt korallblylav och glänsande rostfläck på lövträd.

Fauna

En översiktlig häckfågelinventering har genomförts under 2002. I övrigt har ingen systematisk inventering av områdets fauna genomförts. Uppgifterna nedan bygger på det som publicerats i andra sammanhang eller på noteringar som gjorts i samband med reservatsbildningen eller av privatpersoner. Av de rödlistade fågelarter som iakttagits i området kan särskilt nämnas nötkråka. Arten verkar ha en liten men stabil förekomst i området. Enstaka observationer av vitryggig hackspett har gjorts i området under 1990-talet (Ingvar Arvidsson muntl.). Arten har ett av sina kärnområden i Dalsland ca en mil

nordost om Skärboområdet. Bland andra arter som noterats i området kan nämnas mindre hackspett, gråspett och stenknäck.

Bäver förekommer i området. Spår har bl.a. noterats väster om St. Skärbotjärnet, mellan St. Skärbotjärnet och Krokvattnet samt vid Dammerudbäckens utlopp i Långvattnet. Vidare finns några intressanta uppgifter om mol-luskfaunan från Skärboområdet. En del arter har samlats in av Ted von Proschwitz, Naturhistoriska museet, Göteborg, och bland dessa återfinns flera intressanta, kalkkrävande arter. Barksnäcka, sidensnäcka och busk-snäcka är alla kalkkrävande arter som noterats i ett område ca 400 meter söder om Skärbogården. Barksnäckan utgör här det mest intressanta fyndet. Endast en mindre del av reservatsområdet har inventerats, varför ytterligare intressanta arter mycket väl kan finnas.

Funna rödlistade arter och signalarter redovisas i bilaga 6, funna svamparter redovisas i bilaga 7 och funna fågelarter redovisas i bilaga 8.

2.4.2 Kulturhistoriska bevarandevärden

I den kulturhistoriska utredning som utförts i området bedöms Skärbo som en kulturhistoriskt värdefull helhetsmiljö med många historiska skikt vilka fortfarande är tydliga och avläsbara i landskapet (Regionmuseum Västra Götaland 2001). Skärbo är en unik skogsgård där hävden på den gamla inägomarken fortfarande bedrivs. Skärboområdet ingår i bevarandeprogrammet för odlingslandskapets natur- och kulturvärden (Länsstyrelsen Älvsborgs län 1994).

Enligt fornlämningsregistret saknas kända fornlämningar i reservatsområdet. För närmare beskrivning av områdets kulturhistoria, se Regionmuseum Västra Götaland (2001). Se även beskrivningen av markhistoriken i avsnitt 2.3 ovan.

2.4.4 Friluftslivsvärden

Skärboområdet är ett populärt utflyktsmål, särskilt för botaniskt intresserade. En vandringsled finns i området. I Skärbogårdens inägolandskap finns flera stigar. Parkeringsplats finns i delskötselområdet 2.4 (se bilaga 4).

2.5 Övrig bebyggelse och anläggningar

Öster om St. Skärbotjärnet ligger Skärbogården och torpet Åsen. Skärbogården är bebodd. Hela gårdsmiljön på Skärbo vittnar om ägarens intresse för allmogekultur. Mangårdsbyggnaden är en enkelstuga från 1700-talet som i samband med att skifferbrytningen startade byggdes ut till en parstuga. Av ekonomibyggnaderna har två flyttats till platsen, varav det s.k. stallat från Kronan i Laxarby utmärker sig speciellt. På torpet Åsen finns en bevarad Dalslandsstuga, en enkelstuga i två våningar, typisk för mindre gårdar i Dalsland under 1800-talet.

Av övriga anläggningar i området kan nämnas en takförsedd utfodringsplats för fåren vid St. Skärbotjärnets sydöstra del. Vidare går en kraftledning ge-

nom reservatsområdet från Skärbogården och norrut, som kommer att lämnas för igenväxning i samband med det pågående arbetet med att markförlägga ledningen.

Skogsbilvägar sträcker sig en bit in i reservatsområdets östra del samt går i kanten av områdets sydvästra gräns. En infartsväg till Skärbogården sträcker sig in genom reservatsområdets södra del.

I övrigt finns idag inga särskilda anläggningar i området.

DEL B – SKÖTSEL

3 Skötsel och bevarandemål

3.1 Utgångspunkter vid indelning av skötselområden och naturtyper

Naturreseptatet är indelat i 11 skötselområden med tillhörande delområden. Indelningen utgår från den markanvändning och skötsel som ska genomföras. Skötselområdets avgränsningar framgår av bilaga 1.

Skötselområdena är:

1. Slåtteräng
2. Öppen betesmark.
3. Blandlövhage
4. Betad blandskog
5. Kärr (större delen rikkärr)
6. Ungskog
7. Blandsumpskog
8. Barrblandskog
9. Granskog
10. Sjö
11. Gårdsmiljö

Inom varje skötselområde förekommer en eller flera naturtyper. I skötselområdena kan det även finnas Natura 2000-naturtyper (se tabell 2). Naturtyperna och Natura 2000-naturtypernas avgränsningar framgår av bilaga 2 respektive 3.

3.2 Utgångspunkter för bevarandemål

Uppföljningsbara bevarandemål fungerar som indikatorer i uppföljningsarbetet. Uppföljningen görs bland annat för att utvärdera skötseln i naturreseptatet.

3.3 Skötselområden med mål och åtgärder

Skötselområde 1

Skötselområde	Areal (ha)
1.1	0,9
1.2	0,6
Summa	1,5

Naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
träd och buskbärande äng	0,9	0,9
öppen äng	0,6	0,6

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
6530 löväng	0,2	0,9

Beskrivning:

Skötselområdet omfattar den mark som sköts som slåtteräng. Delar av marken har lång kontinuitet som slåtteräng medan andra delar har varit åker.

Ängen i 1.1 har lite av lövängskaraktär med stora askar. Den del som är klassad som Natura 2000- naturtyp 6530 har historiskt varit slåtteräng medan större delen av den övriga marken varit åker. Fältskiktet är bitvis ganska näringspåverkat men arter som Sankt Pers nycklar, gullviva, klasefibbla och jungfrulin förekommer. 1.2 har fram tills nyligen skötts med bete men slåtter bedrivs nu på försök. Större delen av ängen har historiskt varit åker, men mindre bitar har varit slåtterängsmark. Flera odlingsrösen med hassel finns.

Bevarandemål:

Arealen träd- och buskbärande äng ska vara minst 0,9 ha varav minst 0,2 ha ska hålla 6530-klass. Arealen öppen äng eller betesmark ska vara 0,6 ha. Hela skötselområdet ska vara välhävdad med fagning, slåtter och efterbete alternativt bete i 1.2. Den totala krontäckningen ska vara högst 30 % i 1.1 och likaså i 1.2. Arter som missgynnas av slåtter (t.ex. hundkex, brännässla, åkertistel, krusskräppa, örnbräken, samt blommande exemplar av grenrör, hundäxing och hässlebrodd) får endast förekomma i liten mängd och inte öka. Arter som är typiska för slåtterängar som till exempel Sankt Pers nycklar, gullviva, jungfrulin, liten blåklocka och prästkrage ska inte minska. Beståndet av Sankte Pers nycklar får inte minska.

Engångsåtgärder:

Röjning av hasselbuskar i den östra delen av del skötselområdet 1.1. Några träd eller buskar kan nyhamlas i 1.2.

Underhållsåtgärder:

Årlig fagning av slåttermarken ska utföras på våren. Då räfsas löv, kvistar och fjolårsgräs ihop och bränns. Slåtter ska utföras årligen någon gång under sista halvan av juli eller första halvan av augusti med skärande redskap. Efter slåttern skall höet ligga kvar några dagar för att hinna släppa sina frön. Höet samlas därefter ihop och transporteras bort från ängen. Efter slåttern ska ängen efterbetas. Hö bör flyttas från 1.1 till 1.2 för att snabbare etablera en artrik flora i 1.2. I 1.2 bör delar av marken där floran är sämre, tillfälligt brytas upp eller krasas upp för att underlätta frögroning. Om uppföljningen visar att slåtter och tillfälliga uppbrytning av grässvålen inte ökar artmångfalden i 1.2 under en tioårsperiod, kan delskötselområdet återgå till betes-

mark. Eventuella hamlade träd bör återhamlas med cirka fem års mellanrum.

Skötselområde 2

Skötselområde	Areal (ha)
2.1	2,6
2.2	6,4
2.3	0,7
2.4	3,9
2.5	0,5
Summa	14,1

Naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
öppen hagmark	13,6	14,1
betad skog	0,5	0

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
6270 artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen	0,1	0,1
6410 fuktängar med blååtel eller starr	0,1	0,1

Beskrivning:

Skötselområde 2 består av öppen betesmark med inslag av mindre träd-
dunga. Det mesta av betesmarken har historiskt varit slåtteräng medan delar
har varit åkermark. I 2.3 finns ett gammalt skifferbrott.

Delområde 2.1 består mestadels av gammal åkermark som nu hävdas som
betesmark. Artrikare delar finns och en liten del är klassad som Natura
2000-naturtypen 6270. Där finns bland annat hävdgynnade arter som jung-
frulin, backnejlika, liten blåklocka, prästkraige och svartkämpar. Delområde
2.2 utgörs huvudsakligen av betesmark på gammal ängs- och åkermark.
Träddunga förekommer i betesmarken. I detta delskötselområde ligger tor-
pet Åsen. Boningshuset här utgörs av en s.k. dalslandsstuga. Byggnaderna
är viktiga för den kulturhistoriska helhetsmiljön. I anslutning till torpet Åsen
finns ett antal stora björkar, aspar och tallar. Träd har inte funnits här histo-
riskt men dessa bör ändå få stå kvar av naturvårdsskäl. Även flertalet av de
grova aspar som finns i skötselområdet bör sparas för att gynna insekter och
fåglar som t.ex. hackspettar. Delar av delskötselområdet är ganska nyrestau-
rerade. Hävdgynnad flora som t.ex. stagg, och darrgräs förekommer. I den
södra delen av skötselområde 2.2, i anslutning till vägen mellan skötselom-
råde 3.5 och 3.6, finns ett fuktängsparti som är klassat som 6410. Här finns
bland annat ormot.

2.3 utgörs av det gamla skifferbrottet. Marken täcks av skifferskärvor. Ett
glest trädskikt finns och området ingår i betesfällan.

2.4 utgörs av delar av inägomarken vid Stuput. Delar har varit ängsmark och delar har varit åker historiskt. Marken är nyligen röjd, betas och har börjat anta betesmarkskaraktär. I detta delskötselområde finns naturreservatets parkeringsplats och en informationsskylt.

2.5 Är skogsbevuxen betesmark. Här har historiskt varit åkermark. En restaurering till betesmark har påbörjats.

Bevarandemål:

Arealen hagmark ska vara minst 14 ha hektar. Minst 0,1 ha ska hålla 6270-klass och minst 0,1 ha ska hålla 6410-klass. Den mark som inte håller Natura 2000-klass ännu ska på sikt utvecklas till naturtypen 6270 (artrika sili-
katgräsmarker) eller någon av slåtterängsnaturtyperna 6510 (slåtterängar i låglandet) eller 6530 (lövängar) om slåtter visar sig vara en lämpligare skötsel. Hela skötselområdet ska vara välhävdat med bete eller alternativt med fagning, slåtter och efterbete. I 2.1 ska krontäckningen av träd och buskar vara cirka 10 %. I övriga delområden ska den vara mellan 30 och 40 %. Hamlade lövträd bör finnas. Arter som missgynnas av bete eller slåtter (t.ex. hundkex, brännässla, åkertistel, krusskräppa, örnbräken, samt blommande exemplar av grenrör, hundäxing och hässlebrodd) får endast förekomma i liten mängd och inte öka. Arter som är typiska för betesmarker som till exempel liten blåklocka, svartkämpar, prästkrage, klasefibbla, jungfrulin, backnejlika ska inte minska. De yttre fasaderna på byggnaderna på torpet Åsens ska vara väl underhållna.

Engångsåtgärder:

För att synliggöra inägolandskapet vid Stuput bör åkern i 2.5 röjas fram. Öppna delskötselområde 2.5 genom att plocka bort gran. Lämna en bård av träd mot skogsbilvägen. När granen är borta görs en bedömning om fler träd ska tas ut ur 2.5. Träd bör sparas i grupper och inte ställas med ett jämnt avstånd.

I övriga delområden ska stämpling av förvaltaren göras före avverkning. Nyhamling av träd bör göras i skötselområdet. På de ytor med sämre flora bör delar av marken där floran är sämre tillfälligt brytas upp eller krafsas upp för att underlätta frögroning.

Underhållsåtgärder:

Årligt bete. Delar av delskötselområdet 2.2 kan också skötas med slåtter. Slåtterytorna ska då skötas med fagning på våren. Då räfsas grenar och löv ihop och bränns på lämpliga ställen. Slåtter med skärande verktyg som lie eller slåtterbalk ska utföras någon gång från mitten av juli till mitten av augusti. Efter slåttern behöver slåtterytorna efterbetas. Eventuella hamlade träd behöver återhamlas vart 5-7 år. Underhåll av byggnaderna på torpet Åsen.

Skötselområde 3

Skötselområde	Areal (ha)
3.1	0,2
3.2	0,6
3.3	0,4
3.4	0,2
3.5	0,8
3.6	3,1
3.7	1,7
3.8	0,05
3.9	0,06
3.10	0,07
Summa	7,2

Naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
blandlövhage	7,2	7,2

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
Ingen	-	-

Beskrivning:

Skötselområde 3 utgörs av större och mindre lövskogsdungar på inägomarken. Dessa lövskogar står oftast på bergknallar och alla delytorna förutom 3.3 och 3.4 återfinns som "skogsmark" på 1903-års karta. "Skogsmark" innebär troligtvis att dessa ytor var betesmark med träd. Det nuvarande trädskiktet består ofta av asp eller björk men även ädla lövträd förekommer. Även tall finns, framförallt i 3.6. Delområde 3.3 är en dunge med björk, asp och hassel. Grova aspar har stort värde för hackspettar. 3.4 är en sluttning med igenvuxen ängsmark. Trädskiktet består av ädla lövträd som lind, ask, lönn och bok. I buskskiktet finns hassel.

Bevarandemål:

Arealen blandlövhage ska vara 7,2 ha. Delytorna ska betas årligen. Kronäckningen av lövträd, hassel och tall ska vara mellan 50-100%. Något större inslag av gran bör inte finnas.

Engångsåtgärder:

Inga

Underhållsåtgärder:

Årligt bete. Vid behov bortröjning av gran.

Skötselområde 4

Skötselområde	Areal (ha)
4.1	0,2
4.2	8,4
Summa	8,6

Naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
Betad skog	8,6	8,6

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
Ingen	-	-

Beskrivning:

Skötselområde 4 utgörs av betad blandskog på inägomark. Lövträd dominerar men inslag av gran och tall finns.

Bevarandemål:

Arealen betad skog ska vara 8,6 ha. Områdena ska betas årligen. Krontäckningen ska vara mellan 50 och 100 %. Lövträd ska dominera.

Engångsåtgärder:

Bortröjning av granuppslag.

Underhållsåtgärder:

Årligt bete. Vid behov bortröjning av gran.

Skötselområde 5

Skötselområde	Areal (ha)
5.1	0,1
5.2	0,2
5.3	0,1
5.4	0,1
5.5	0,3
Summa	0,8

Naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
kärr	0,8	0,8

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
7210 kalkkärr med ag	0,3	0,3
7230 rikkärr	0,5	0,5

Beskrivning:

Skötselområde 5 utgörs av kärr. 5.1 och 5.2 utgörs av trädbevuxna rikkärr. 5.3 och 5.4 utgörs av rikkärrsytor i Torpamyren som ska hållas öppna. 5.1-5.4 är klassade som 7230 rikkärr. 5.5 är ett kalkkärr med gotlandsag som är klassat som Natura 2000- naturtypen 7210, kalkkärr med ag.

Bevarandemål:

Arealen rikkärr ska vara 0,5 ha och dessa ska hålla 7230-klass. Arealen öppet rikkärr (5.3 och 5.4) ska vara 0,2 ha. I den öppna rikkärrsmiljön ska krontäckningen högst vara 20 %. I 5.1 och 5.2 tillåts krontäckningen vara upp till 100 %. Arealen kalkkärr med ag ska vara 0,3 ha. Krontäckningen i 5.5 bör inte överstiga 30 %. Arter som är typiska för 7230 (t.ex. gräsull) respektive 7210 får inte minska.

Engångsåtgärder:

Röjning av träd och buskar i 5.3 och 5.4.

Underhållsåtgärder:

Buskröjning ca vart 5:e år i 5.3 och 5.4. Buskröjning vid behov i 5.5. Slåtter bör genomföras vart annat år på prov i små ytor i 5.3 och 5.4. Om slåttern gynnar rikkärrsarterna kan de slagna ytorna i 5.3 och 5.4 utökas. Slåttern utförs på sensommaren och den slagna vegetationen fraktas bort från kärren.

Skötselområde 6

Skötselområde	Areal (ha)
6.1	2,5
6.2	2,2
6.3	1,8
6.4	9,1
6.5	1,4
6.6	0,9
Summa	18,0

Naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
ungskog	18,0	18,0

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
Ingen	-	-

Beskrivning:

Före detta hyggen där ungskog har börjat komma upp. Målsättningen är att dessa ska utvecklas till lövdominerade blandskogar. Delområde 6.1 innefattar mark som en gång varit inägomark till torpet Långevattnet.

Bevarandemål:

Arealen lövdominerad blandskog ska vara 18,0 ha. Lövträd bör utgöra minst 50 % av trädskiktet.

Engångsåtgärder:
Röjning av gran

Underhållsåtgärder:
Röjning av gran och naturvårdsgallringar.

Skötselområde 7

Skötselområde	Areal (ha)
7.1	1,4
7.2	2,4
7.3	2,3
7.4	0,6
7.5	1,2
7.6	1,4
7.7	0,8
Summa	10,1

Naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
barrsumpskog	10,1	10,1

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
Ingen	-	-

Beskrivning:

Skötselområde 7 utgörs av blandsumpskogar som domineras av barrskog. 7.2 är en av de botaniskt rikare delarna i naturreservatet. Där finns bland annat guckusko, skogsnycklar, tvåblad och kransrams.

Bevarandemål:

Arealen blandsumpskog ska vara minst 10 ha. Krontäckningen kan vara upp till 100 % förutom i 7.2 där den inte bör överstiga 70 %. Andelen lövträd bör vara hög. Det ska på sikt finnas gott om död ved. Guckuskobeståndet får inte minska.

Engångsåtgärder:

Försiktig bortröjning av gran i 7.2. Röj sly och enstaka träd runt guckusko-lokalerna. Ta några träd åt gången.

Underhållsåtgärder:

Försiktig bortröjning av gran om den tenderar att konkurrera ut lövträden. Röjning runt guckusko-lokalerna.

Skötselområde 8

Barrblandskog

Skötselområde	Areal (ha)
8.1	0,3
8.2	6,7
8.3	0,8
8.4	21,0
Summa	28,9

Naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
barrblandskog	28,9	28,9

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
Ingen	-	-

Beskrivning:

Skötselområde 8 utgörs av barrblandskog. Vid Krokvattnet i 8.4 domineras den av tall.

Bevarandemål:

Arealen barrblandskog ska vara minst 28 ha. Krontäckningen kan vara upp till 100 %. Mängden död ved ska vara riklig.

Engångsåtgärder:

I de delar där det finns ungskog, kan åtgärder för att gynna lövträd som t.ex. framhuggning av lövträd göras. I de äldre skogarna görs inga åtgärder.

Underhållsåtgärder:

Inga

Skötselområde 9

Skötselområde	Areal (ha)
9.1	1,5
9.2	38,2
9.3	22,9
9.4	0,7
9.5	0,2
Summa	63,5

Naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
granskog	63,5	63,5

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
9050 näringsrika granskogar	10,9	10,9

Beskrivning:

Området består till största delen av grandominerad barrskog. Talldominerade bestånd förekommer begränsat, t.ex. norr om Dammerudbäcken. Merparten av skogen är präglad av skogsbruk. Något äldre skog förekommer bl.a. i anslutning till Långvattnet. I kraftledningsgatan inom området har en del intressanta ängsväxter noterats såsom kattfot, vildlin och darrgräs.

9.2 och 9.4 innehåller mark som en gång varit inägomark till torpet Långvattnet.

9.3 utgör tillsammans med 7.2, 7.3, 7.4, 5.3, 5.4 och 10.1 den gamla inägomarken på Skärbotorpet. Inägomarken har helt vuxit igen till skog. Fortfarande syns dock spår från gamla åkertegar, odlingsrösen och stenmurar. En stor del av skogen i skötselområdet kan betecknas som ängsgranskog och inrymmer arter som vårärt, tandrot och trolldruva. Även rödlistade svampar som luddicka och blekfingersvamp har noterats här. Enligt länsstyrelsens artregister ska även guckusko förekomma strax öster om Torpemyren.

Bevarandemål:

Arealen granskog ska vara 63,5 ha varav ca 23 ha ska vara ängsgranskog där minst 10 ha håller 9050-klass. Gran ska vara det dominerande trädslaget. Mängden död ved ska vara riklig. I 9.3 ska arter som är typiska för 9050 (t.ex. trolldruva och vårärt) inte minska.

Engångsåtgärder:

Försiktiga röjningar runt guckuskolokalerna. Försiktiga röjningar runt husgrunder och andra kulturlämningar kan göras. I de delar där det finns ungskog, kan åtgärder för att gynna lövträd som t.ex. framhuggning av lövträd göras. I de äldre skogarna och i ängsgranskogen ska inga uthuggningar av gran göras.

Underhållsåtgärder:

Försiktiga röjningar kring guckuskolokalerna. Försiktiga röjningar runt husgrunder kan göras.

Skötselområde 10

Skötselområde	Areal (ha)
10.1	0,5
10.2	0,7
10.3	8,1
10.4	0,1
10.5	0,05

Summa	9,5
-------	-----

Naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
sjö	9,5	9,5

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
ingen	-	-

Beskrivning:

Skötselområde 10 omfattar naturreservatets sjöar. Skötselområde 10.1 utgörs av Torpetjärnet, 10.2 Lilla Skärbotjärnet, 10.3 Stora Skärbotjärnet, 10.4 Skärbodyveln och 10.5 utgörs av en mindre sjö norr om 6.5 som inte är namngiven. Stora och Lilla Skärbotjärnet har en hög kalkhalt som gör de motståndskraftiga mot försurning. Stora Skärbotjärnet rotenonbehandlades år 1961. De naturligt förekommande fiskarterna återplanterades senare. Till och med flodkräfta rapporterades så sent som 1979 från sjön.

Bevarandemål:

Målet är att sjöarna ska ha en opåverkad hydrologi.

Engångsåtgärder:

Eventuellt bör ett provfiske efter flodkräfta göras för att se om den finns kvar.

Underhållsåtgärder:

Inga

Skötselområde 11**Gårdsmiljö**

Skötselområde	Areal (ha)
11,1	1,0
Summa	1,0

Naturtyp	Areal år 2007(ha)	Målareal (ha)
Trädgård	1,0	1,0

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2007 (ha)	Målareal (ha)
Ingen	-	-

Beskrivning:

Skärbogårdens gårdsmiljö med bostadshus, ekonomibyggnader, tomt och en del ytor som sköts med slåtter. Boningshuset är en enkelstuga från 1700-

talet som i samband med att skifferbrytningen startade byggdes ut till en parstuga. Av ekonomibyggnaderna har två flyttats till platsen, varav det s.k. stallet från Kronan i Laxarby utmärker sig speciellt. Byggnaderna är viktiga för den kulturhistoriska helhetsmiljön. Markägarna ansvarar själva för skötseln i det här skötselområdet.

Bevarandemål:

Boningshuset och tillhörande ekonomibyggnaders yttre fasad ska vara väl underhållen.

Engångsåtgärder:

Inga

Underhållsåtgärder:

Underhåll av byggnader och tomtmark. Gräsytor bör slå eller klippas.

3.4 Bevarandemål för guckusko

Antalet blommande stänglar av guckusko i Skärbo naturreservat får inte minska.

3.5 Forn- och kulturminnesvård

Målsättningen ska vara att kulturlämningar i form av stengärdsgårdar, husgrunder, och rösen synliggörs, i synnerhet i delskötselområdena 2.1, 2.2, 2.4 och 2.5. Åkrarnas ytterkonturer bör också synliggöras i dessa delskötselområden. Byggnadernas yttre fasader ska vara väl underhållna.

Eldning får inte ske på eller i närheten av kulturlämningar. Kulturlämningar får inte skadas i samband med avverkning och utkörning av virke.

4 Friluftsliv

Skärboområdet skall vara ett attraktivt utflyktsmål, såväl för den som söker friluftslivsupplevelser som för den botaniskt särskilt intresserade.

I skötselområde 2.4 finns en parkeringsplats med informationsskylt. En vandringsled och stigar finns i området. Karta med stigsystem, informationsskylt och p-plats finns i bilaga 4.

Bevarandemål:

- En väl underhållen parkeringsplats ska finnas.
- En väl underhållen informationsskylt med beskrivning av naturreservatet ska finnas vid parkeringsplatsen.
- Cirka 5000 m väl underhållna stigar ska finnas

Engångsåtgärder:

Informationstavlor om områdets natur – och kulturmiljöer bör sättas upp på vissa ställen i reservatet t.ex. vid skifferbrottet och de gamla torpmiljöerna.

Underhållsåtgärder:

Informationstavlan, parkeringsplats och vandringsled ska ses till regelbundet och underhållas.

5 Gränsmarkering

Gränsmarkeringar är utförda enligt naturvårdsverkets anvisningar.

6 Uppföljning

6.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Skötselåtgärder som utförs i reservatet bör dokumenteras av den som utför åtgärden. Av dokumentationen bör framgå:

- åtgärd
- plats (skötselområde)
- kostnad
- tidpunkt
- utförare

Åtgärder av restaureringskaraktär bör dokumenteras med foto före och efter åtgärd.

6.2 Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske med de metoder som används inom miljöövervakning nationellt eller regionalt eller i samband med Natura 2000-uppföljningen. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i skötselplanen uppfylls och att skötseln fungerar. Uppföljningen kommer vara en viktig hjälp för förvaltarens planering av skötselarbetet.

Utöver den ordinarie naturtypsuppföljningen bör bestånden av de skyddsvärda arterna guckusko och Sankt Pers nycklar följas upp.

6.3 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras när uppföljningen indikerar att det behövs.

7 Sammanfattning av planerad förvaltning

Tabell 4. Sammanfattning och prioritering av skötselplanens åtgärder. Prioritering inom intervall 1-3 där 1 är högsta prioritet att genomföra.

Åtgärd	Skötselområde	När/intervall	Prioritet
Bete	2 & 3 & 4	årligen	1
Efterbete	1	årligen	1
Fagning	1	årligen	1
Slåtter	1	årligen	1
Återupptagande av efterbete	Delar av 2.2	årligen	2

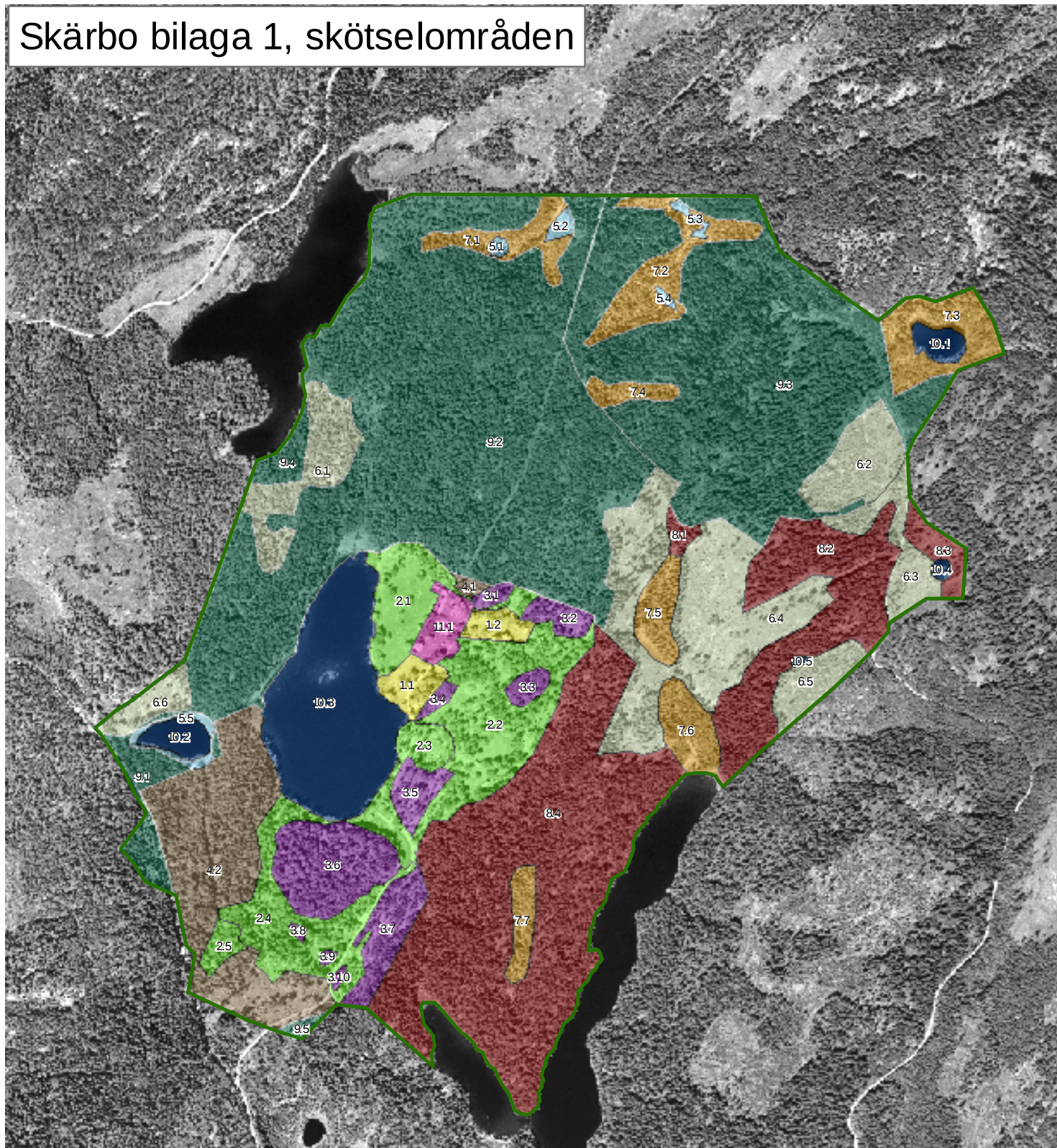
Återupptagande av fagning	Delar av 2.2	årligen	2
Återupptagande av slåtter	Delar av 2.2	årligen	2
Slåtter	Delar av 5.3 och 5.4	Vart annat år på prov	1
Uppkrafnsning av grässvålen i partier av med sämre flora för att underlätta frögroning	1.2, 2.1, 2.2, 2.4	engångsåtgärd	2
Nyhamling av träd och buskar	2 & 1		2
Återhamling av träd	2 & 1	Vart 5-7 år	1
Bortröjning av gran	1 & 2 & 3 & 4 & 6	Vid behov	1
Avverkning av gran	2.5	engångsåtgärd	2
Granröjning	6	Underhållsåtgärd	3
Fortsatt naturvårdsgallring av träd	2.2 & 2.4	Underhållsåtgärd	2
Röjning av träd	5.3, 5.4	Vid behov	1
Röjning av träd och buskar runt guckuskolokal	7.2, 9.3	engångsåtgärd & underhållsåtgärd	1
Röjning av buskar	5.5	Vid behov	1
Röjning av buskar	5.3, 5.4	Ca vart 5:e år	
Röjning av hasselbuskar	1	Engångsåtgärd	2
Slyröjning	1 & 2 & 3	Vid behov	1
Underhåll av parkeringsplats	2.4	Vid behov	1
Underhåll av informationstavla	2.4	Vid behov	1
Underhåll av stigar och vandringsled		Vid behov	1
Uppsättning av informationsskyltar	Längs vandringsled		3
Underhåll av informationsskyltar	Längs vandringsled	Vid behov	3
Uppföljning av skötselåtgärd	Efter utförd skötselåtgärd	Efter åtgärd	2
Uppföljning av bevarandemål	Enligt plan	Enligt plan	1
Underhåll av byggnader	2.2 & 11	Vid behov	1

8 Referenser

- Andersson, P-A. 1981: *Flora över Dal. Kärlväxternas utbredning i Dalsland*. Stockholm.
- Gärdenfors, U., 2005: *Rödlistade arter i Sverige 2005*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Göteborgs stift. 1999: Skogsbruksplan. *Fastighet Åsnebo 1:2 (Skärboskiftet)* - N. Upprättad 9906. Avser tiden 2001-2010.
- Hallingbäck, T. 1995: *Ekologisk katalog över lavar*. ArtDatabanken, Uppsala.
- Hallingbäck, T. 1996: *Ekologisk katalog över mossor*. ArtDatabanken, Uppsala.
- Hallingbäck, T. & Aronsson, G. (red.) 1998: *Ekologisk katalog över stor-svampar och myxomyceter*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Jordbruksverket. Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004. Objekt-rapporter (opubl.).

- Karlsson, T. 1998: *Förteckning över svenska kärlväxter*. Svensk Bot.Tidskr. 91:241-560. Lund.
- Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2003: *Beslut om bildandet av naturreservatet Skärbo i Bengtsfors kommun*.
- Länsstyrelsen Älvsborgs län. 1976: *Natur i Älvsborgs län*. Inventering och handlingsprogram för allmän naturvård.
- Länsstyrelsen Älvsborgs län. 1977: *Naturinventering av Skärboområdet*.
- Länsstyrelsen Älvsborgs län. 1989: *Lövskogar i Bengtsfors kommun*. Rapport 1989:2. Hannes Nilsson.
- Länsstyrelsen Älvsborgs län. 1994: *Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län*. Rapport 1994:5.
- Naturcentrum AB. 1990: *Områden med stora naturvärden i Bengtsfors kommun*. Sammanställning av naturvetenskapligt underlagsmaterial till översiktsplan för Bengtsfors kommun.
- Naturvårdsenheten. Rapport 1977:1. Gunilla Olsson.
- Naturskyddsföreningen Norra Älvsborg. 2001: *Skyddsvärda skogsområden i Dalsland. Förslag till framtida skogsreservat*. December 2001.
- Naturvårdsverket. 1987: *Inventering av äng- och hagmarker*.
- Naturvårdsverket. 1994: *Myrskyddsplan för Sverige*.
- Naturvårdsverket. 1997a: *Ängs- och hagmarker i Sverige*. Naturvårdsverkets rapport 4819.
- Naturvårdsverket. 2000: *Sydsvenska Lövskogar och andra lövbärande marker*. rapport 5081.
- Naturvårdsverket. 2003: *Kartering av skyddade områden*. rapport 5282 (KNAS).
- Naturvårdsverkets PM. 2004: *Förslag till riktlinjer för redovisning av skötselmedel*.
- Naturvårdsverket. 2007: *Åtgärdsprogram för bevarande av hotade åkerogräs*, rapport 5659, 2007.
- Nitare, J., 2000: *Signalarter, indikatorer på skyddsvärd flora över kryptogamer*. Skogsstyrelsen.
- Nordiska Ministerrådet. 1998: *Vegetationstyper i Norden*. TemaNord 1998:510.
- Regionmuseum Västra Götaland. 2001: *Kulturhistoriskt underlag till förslag till skötselplan för naturreservatet Skärbo. Skärbo 1:2,1:3 och 1:4. Steneby socken, Bengtsfors kommun*. Ann-Charlott Hajdu-Rafis.
- Sjöstedt, O. 2003: *Naturreservatet Skärbo, Bengtsfors kommun, Skötselplan*. Gf konsult AB, Miljö & Natur
- Skogsstyrelsen. 1994: *Signalarter i projekt nyckelbiotoper*. Maj 1994.
- Skogsstyrelsen. 2000: *Signalarter. Indikatorarter på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer*. Laholm.
- Skogsstyrelsen. 2001: www.svo.se/skogensparlor. Nyckelbiotoper och sumpskogar.
- Åhäll, K-I. 1993: *Geologi i Dalsland*. Känn ditt Dalsland 4. Dalslands turistråd.

Skärbo bilaga 1, skötselområden

Teckenförklaring

- ytergräns
- skötselområde**
- slåtteräng
- öppen betesmark
- blandlövhage
- betad blandskog
- kärr
- ungskog
- sumpskog
- barrblandskog
- granskog
- sjö
- gårdsmijö

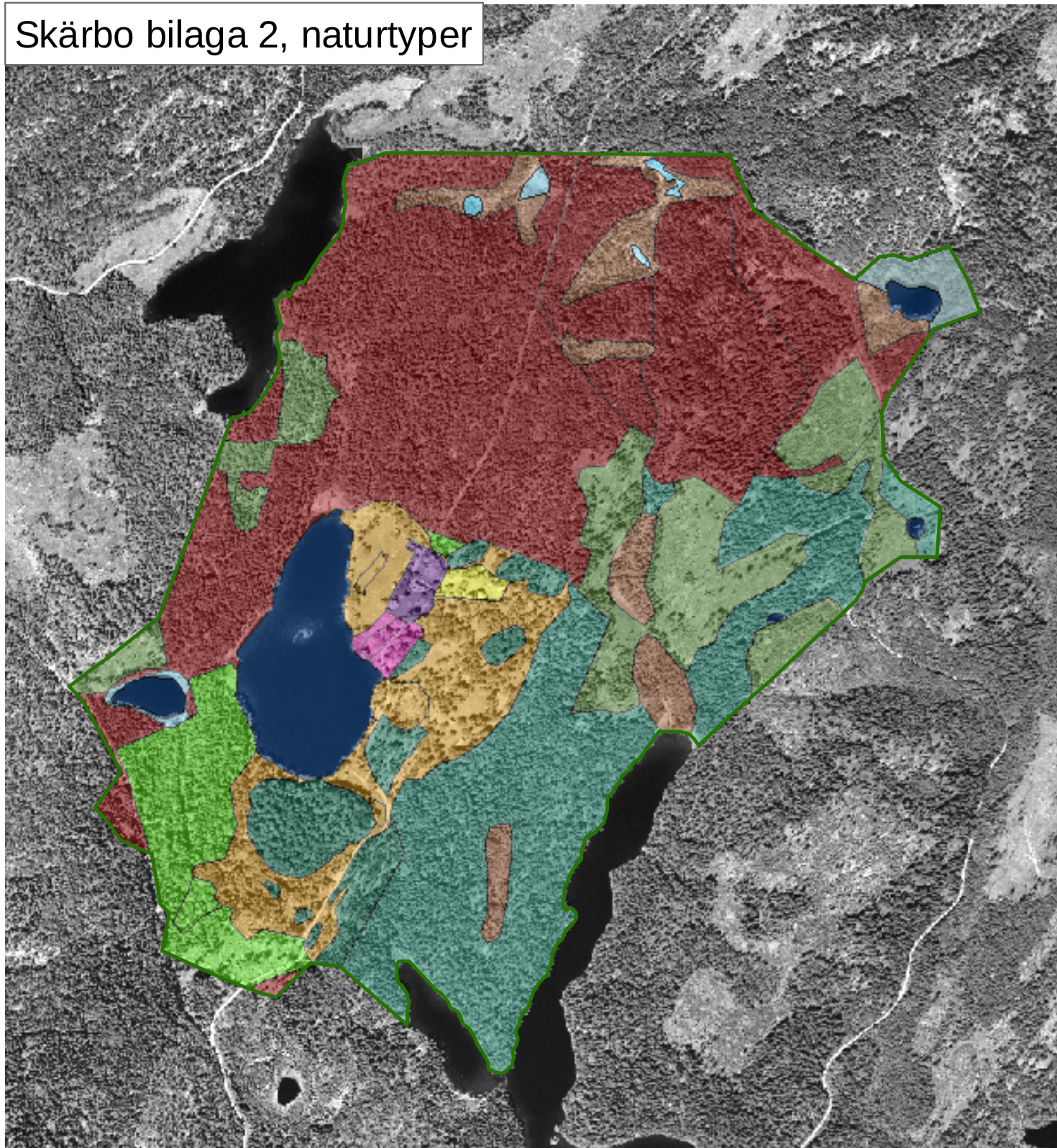

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

0 100 200 400
1:10 000 Meter

Illustrationskarta till skötselplan för naturreservatet Skärbo
Tillhör Länsstyrelsens beslut datum, 2009-02-26 dnr 512-39964-2007
Bakgrundskarta © Lantmäteriet dnr 106-2004/188-o

Skärbo bilaga 2, naturtyper

Teckenförklaring

yttergräns

Markindelning

Naturtyp

Äng, öppen

Äng, träd-, busk bärande

Hagmark öppen

Blandlövskog

Betad skog

Kärr (ej skogsbevuxet)

Ungskog/plantskog

Barrskog, blandsumpskog

Barrblandskog

Granskog

Sjö

Bebyggelse, park, trädgård, allé mm

Rikkärr

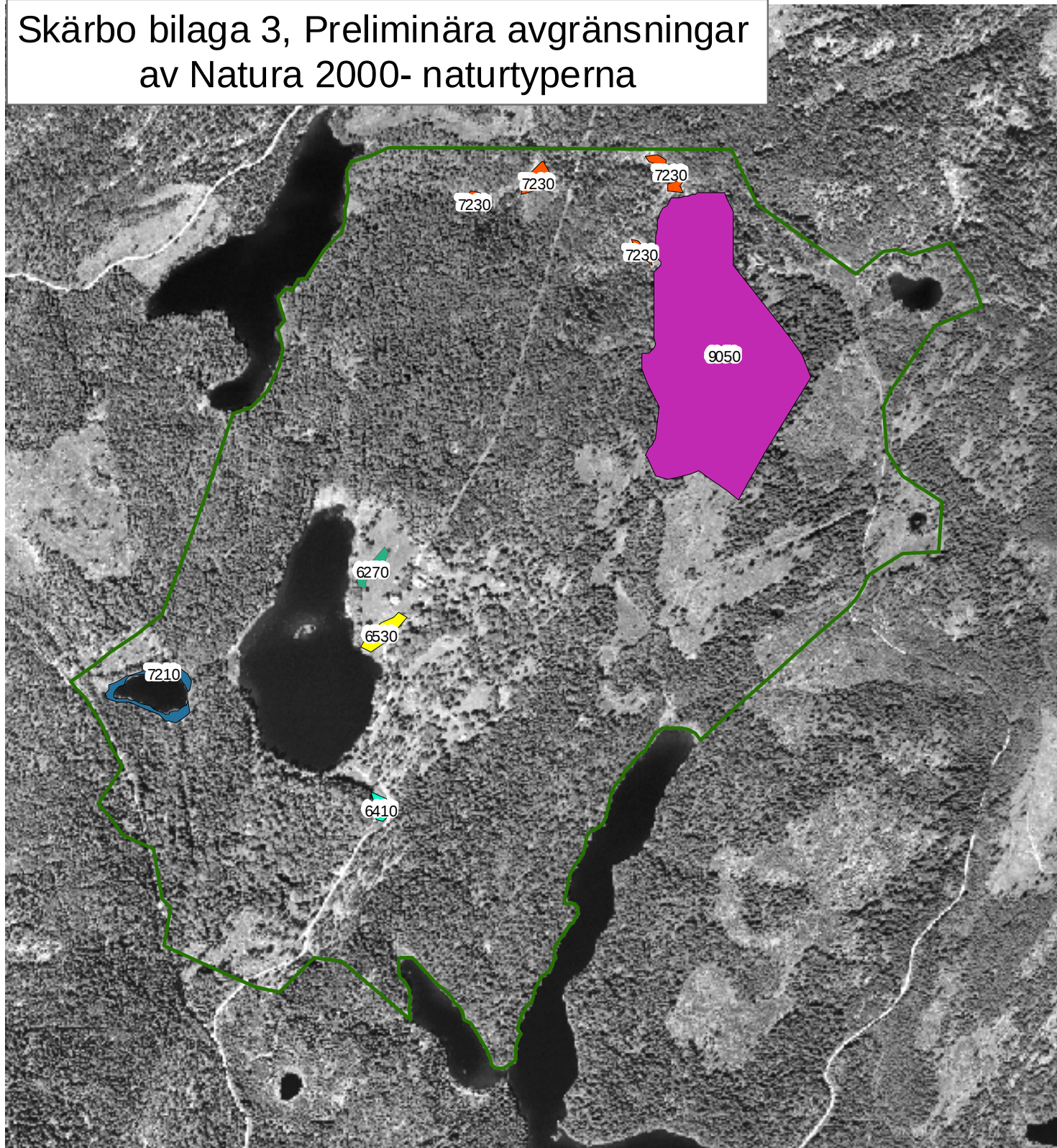

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

1:10 000 0 100 200 400 Meter

Illustrationskarta till skötselplan för naturreservatet Skärbo
Tillhör Länsstyrelsens beslut datum, 2009-02-26 dnr 512-39964-2007
Bakgrundskarta © Lantmäteriet dnr 106-2004/188-o

Skärbo bilaga 3, Preliminära avgränsningar av Natura 2000- naturtyperna

Teckenförklaring

- ytergräns
- 6270 Artrika silikatgräsmarker utanför trädgränsen
- 6410 Fuktängar med blåttätel eller starr
- 6530 Lövängar
- 7210 Kalkkärr med ag
- 7230 Rikkärr
- 9050 Näringrika granskogar

0 100 200 400
1:10 000 Meter

Illustrationskarta till skötselplan för naturreservatet Skärbo
Tillhör Länsstyrelsens förslag till beslut datum, 2009-02-26 dnr 512-39964-2007
Bakgrundskarta © Lantmäteriet dnr 106-2004/188-o

Skärbo bilaga 4, Friluftsanläggningar

Teckenförklaring

- Informationstavla och parkeringsplats
- Stig
- Vandringsled
- Väg
- yttergräns

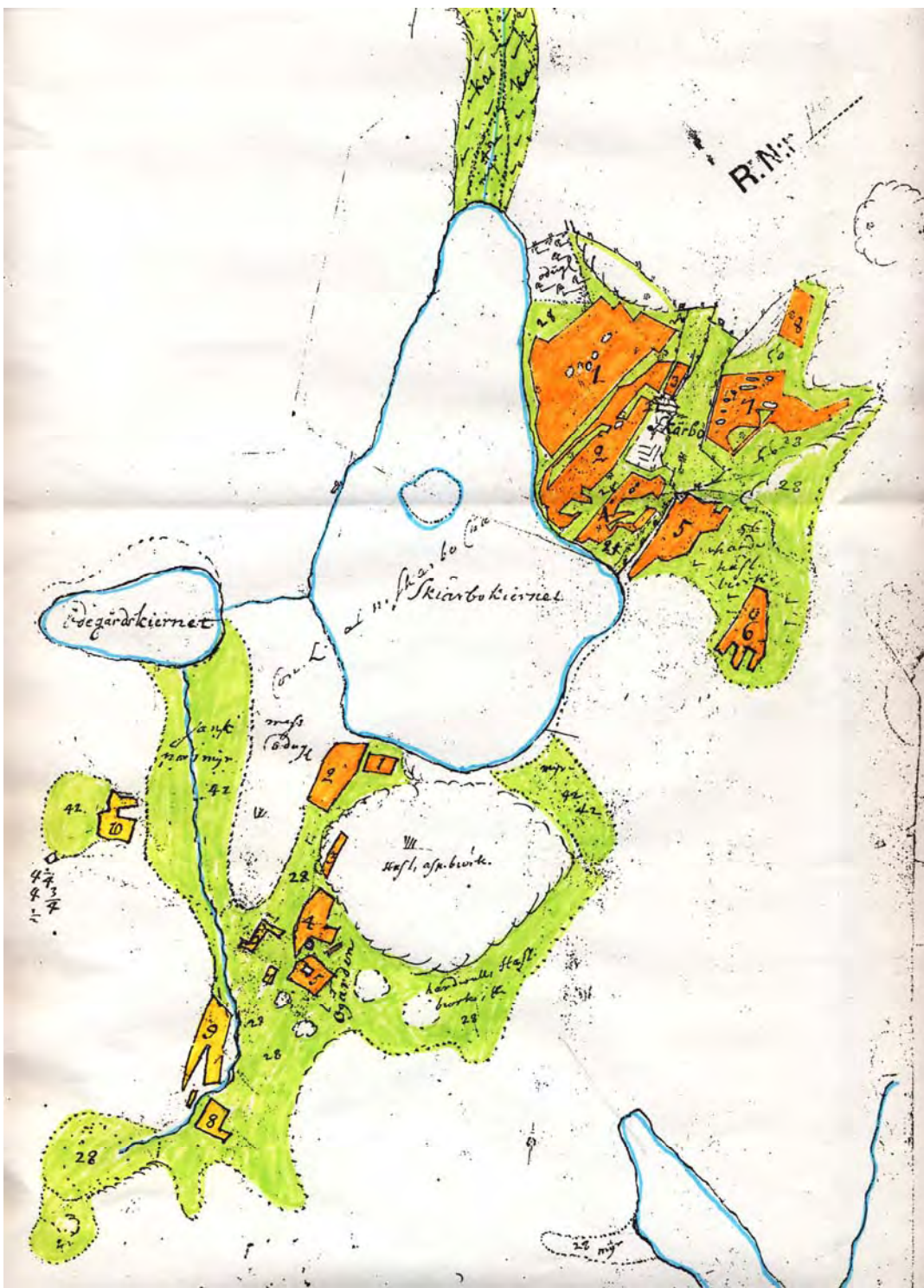

0 100 200 400
1:10 000 Meter

Illustrationskarta till skötselplan för naturreservatet Skärbo
Tillhör Länsstyrelsens beslut datum, 2009-02-26 dnr 512-39964-2007
Bakgrundskarta © Lantmäteriet dnr 106-2004/188-o

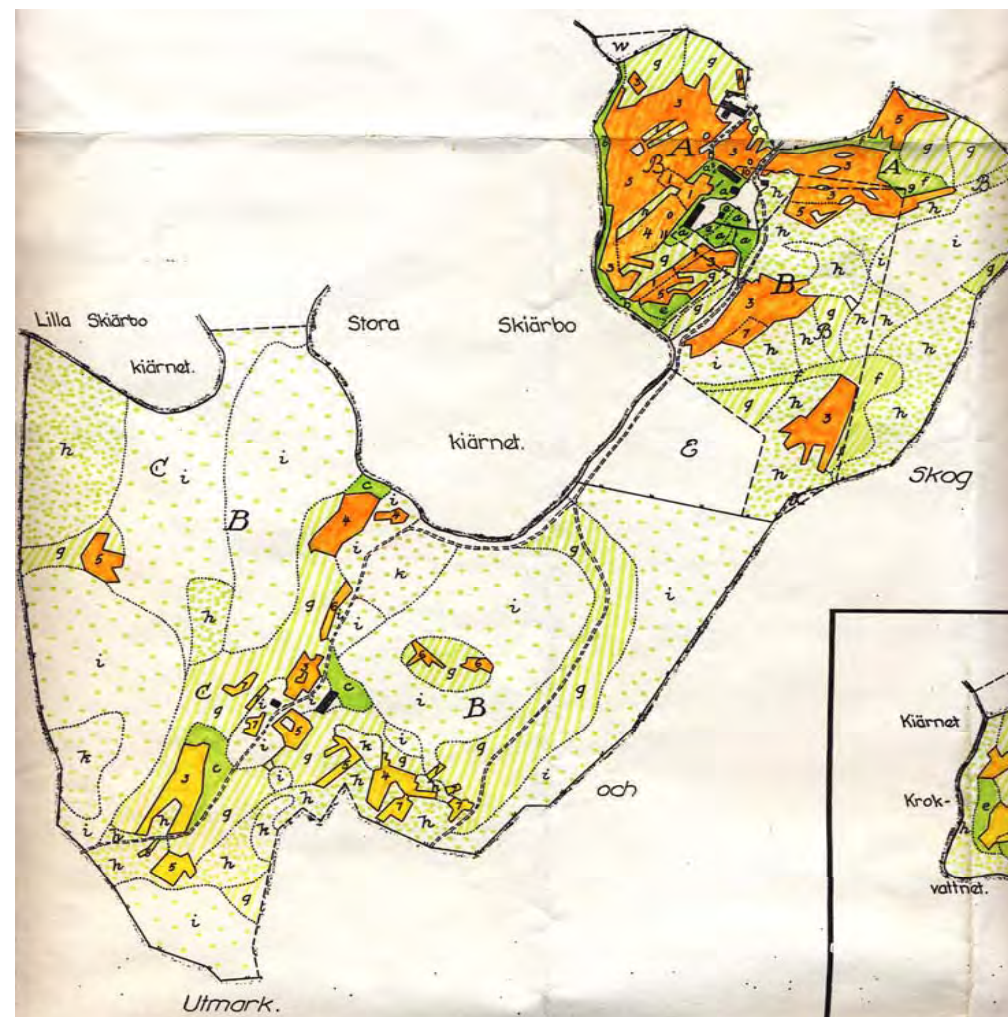
Inägomarken vid Skärbogården

1731

- Ängsmark
- Åkermark
- Åkermark

1792

- Enfärgat samt
mönstrat grönt Ängsmark
- Åkermark
 - Åkermark

1903

Det som benämns som skog är betesmark med träd.

Färgerna betyda:

	Tomt
	Åker
	Äng
	D: stäl.
	Kär
	Tosse
	Skogsm.
	Vatten.

Förteckning över rödlistade arter, signalarter m m

I nedanstående förteckning fram går vilka fy nd av rödlistade arter, signalarter och regionalt sällsynta eller mindre allmänna arter i övrigt som gjorts i det berörda området. Förteckningen bygger på observationer gjorda vid fältinventeringar i området under 2001 och januari 2002 samt på uppgifter från tidigare utförda inventeringar i området. Flera av artuppgifterna om svampar har erhållits av Mats Lindqvist efter en gemensam exkursion i området i september 2001. En flylligare förteckning över noterade svampar i området redovisas i bilaga F. Källor i övrigt fram går av källförteckningen nedan. Faunan har inte särskilt inventerats och saknas därför till stor del i artförteckningen. Förutom de nedan angivna fågelarterna kan nämnas att Gunilla Olsson (1977) bl a uppgger skogsduva och ormvråk. Under fältinventeringarna 2001 sågs också tjäder.

Rödlistade växt- och djurarter i Sverige, dvs akut hotade, starkt hotade, sårbara, missgynnade samt arter om vilka kunskapen är bristfällig, har angivits av ArtDatabanken via olika flora- och faunavårdskommittéer. Arterna finns sammanställda i rapporten "Rödlistade arter i Sverige 2000" (Gärdenfors 2000). På länsnivå finns för Västra Götalands län det sk ArtRegistret, vilket är en databas med uppgifter om hotade eller på annat sätt, för naturvården, intressanta arter och deras förekomst i Västra Götalands län. Länsstyrelsen ansvarar för databasen.

Signalarter används av skogsvårdsstyrelserna vid inventering av ny skelbiotoper i skogsmiljöer (Skogsstyrelsen 1994&2000). Arterna är speciellt utvalda i syfte att underlätta inventeringen och avgränsningen av biotoper med höga naturvärden. Mossor, lavar och svampar som indikerar höga naturvärden har dessutom angivits av ArtDatabanken (Hallingbäck 1995 & 1996, Hallingbäck & Aronsson 1998). Indikatorarter för värdefulla ängs- och hagmarker med avseende på kärlväxter har angivits av Naturvårdsverket (1997). Dessa definieras här som indikatorarter för hävdad och ogödslad mark.

Utöver rödlistade arter, signalarter och indikatorarter enligt centrala eller regionala listor kan finnas arter som har ett visst indikatorvärde i övrigt eller som är mindre allmänna till sällsynta i trakten. Även sådana arter har i förekommande fall tagits med i förteckningen.

Nomenklaturen av kärlväxterna följer Karlsson (1998). Nomenklaturen av krypogamerna följer Hallingbäck (1995 & 1996) och Hallingbäck & Aronsson (1998).

Förkortningarna innebär:

Rödlistad	Signalart m m	Källa
Nationellt rödlistad:	Ågp=omfattas av nationellt åtgärdsprogram för hotade arter.	GF = Observerad av GF Konsult AB under fältinventering 2001
CR = akut hotad	S = Signalart i skogsmark (Skogsstyrelsen 1994&2000)	GO = Gunilla Olsson (1977): Naturinventering av Skärboområdet 1974
EN = starkt hotad	I = Indikatorart enligt ArtDatabanken. Mossor, lavar eller svampar som indikerar höga naturvärden (Hallingbäck 1995 & 1996, Hallingbäck & Aronsson 1998)	IA = Ingvar Arvidsson
VU = sårbar	R = Art upptagen i länsstyrelsens regionala ArtRegister	LST = Länsstyrelsens regionala Artregister
NT = missgynnad	IÄ = Indikatorart för hävdad och ogödslad ängsmark (Naturvårdsverket 1997a)	LST89 = Lövskogsinventering 1989
DD = kunskapsbrist	i = visst indikatorvärde i övrigt eller regionalt sällsynt/mindre allmän (anges endast för arter som i övrigt inte finns på några listor)	NC = Naturcentrum (1990): "Områden med stora naturvärden i Bengtsförs kommun"
N2000 = Art upptagen i art- och habitatdirektivet eller fågeldirektivet inom Natura 2000 (Cederberg & Löfroth 2000).		PN = Pro Natura (reservatsunderlag)
		TvP = Ted von Proschwitz

KÄRLVÄXTER

Artnamn	Röd- listad	Signal- art m m	Fyndlokal	Källa
Actaea spicata - trolldruva		S, R	Flerst. i ängsgranskog	GF
Allium ursinum - ramslök		S, R	Vid torpet Åsen	LST
Anemone hepatica - blåsippra		S	Allmän i området	GF
Antennaria dioica - kattfot		IÄ, R	I kraftledningsgata N Dammerudbäcken	GF
Bistorta vivipara - ormrot		IÄ	Vid Skärbogården, Skärbotorpet	NC, GO
Brachypodium pinnatum - backskafting		IÄ, R	Sluttn S Torpetjärnet	GO
Briza media - darrgräs		IÄ	I kraftledningsgata N Dammerudbäcken	GF
Bromopsis benekenii - strävlösa	VU	S, R	Ädellövskog vid Skärbogården	NC, LST89
Campanula cervicaria - skogsklocka	NT	R	Vid torpet Åsen	LST
Cardamine amara - bäckbräsa		S	S Skärbogården	GF
C. bulbifera - tandrot		S, R	SV Torpetjärnet	GF
Carex appropinquata - tagelstarr		R	N Krokv, Torpemyren, vid Torpetj., N o. Ö Skärbotorpet	LST, GO
C. buxbaumii - klubbstarr		R	Vid L Skärbotjärnet, N Krokvattnet	LST
C. chordorrhiza - strängstarr		R	Vid L Skärbotjärnet	GO
C. diandra - trindstarr		R	Vid St o. L Skärbotjärnet, Torpetjärnet	GO
C. elongata - rankstarr		S, R	N Krokvtn, Torpemyren, Torpetjärnet	LST
C. flava - knagglestarr		i	Flerst. i sumpskog	GF
C. loliacea - repestarr		S, R	Sumpskog Torpemyren, Torpetjärnet	LST
C. pulicaris - loppstarr		R	Vid Torpetjärnet	GO
Cirsium helenioides - brudborste		S	Flerst.	GF
Cladium mariscus - ag		R	Rikl. kring L Skärbotjärnet	GF
Corallorhiza trifida - korallrot		S, R	N o. Ö delen av Skärbotorpet	GO
Crepis paludosa - kärrfibbla		S	Flerst. i sumpskog	GF
C. praemorsa - klasefibbla		R, IÄ	Ängsmark vid Skärbogården	LST
Cypripedium calceolus - guckusko	N2000	S, R	Sumpskog och kärr vid Torpemyren	GF
Dactylorhiza maculata ssp fuchsii - skogs- ny cklar		R	Flerst. i kärr och sumpskog	GF
D. maculata ssp maculata - Jungfru Marie ny cklar		R	Flerst. i kärr och sumpskog	GF
Dianthus deltoides - backnejlika		IÄ	Ängsmark vid Skärbogården	PN
Eleocharis quinqueflora - tagelsäv		R	Vid Torpetjärnet	GO
Elymus caninus - lundelm		S	Vid Torpetj., N o. Ö Skärbotorpet	GO
Epipactis helleborine - skogsknipprot		S, R	Vid vägen Ö St Skärbotjärnet	LST
Eriophorum latifolium - gräsull		IÄ	Flerst. i kärr och sumpskog	GF
Festuca altissima - skogssvingel	NT	S, R	Vid Dammerudb., vid Skärbogården	GF, LST
Fragaria viridis - backsmultron		R, IÄ	Vid Skärbogården	GO
Geranium bohemicum - svedjenäva	NT	R	Restaurerad hagmark vid Skärbogården	GF
G. sanguineum - blodnäva		i	Ängsmark vid Skärbogården	GF

Lathraea squamaria - vättersos	S, R	Ädellövskog vid Skärbogården	LST89, NC
Lathyrus vernus - vårärt	S, R	Flerst. i ängsgranskog, vid torpet Åsen	GF, LST
Leucanthemum vulgare - prästkrag	IÄ	Ängsmark vid Skärbogården	GF
Linnaea borealis - linnea	i	Flerst. i äldre skog	GF
Linum catharticum - vildlin	IÄ	Ängsm S Skärbogård., kraftledn.gata i N	GF
Listera cordata - spindelblomster	S	N o. Ö delen av Skärbotorpet	GO
L. ovata - tvåblad	S, R	Flerst. i ängsgranskog	GF
Lonicera xylosteum - skogstry	R	Flerst. i ängsgranskog	GF
Matteuccia struthiopteris - strutbräken	S, R	Vid Skärbogården	GO
Mercurialis perennis - skogsbingel	R	Ädellövskog vid Skärbogården	GF
Moneses uniflora - ögonpyrola	S, R	Dammerudb. N Krokvt, S St Skärbotj.	GF, LST
Nardus stricta - stagg	IÄ	Ängsmark vid Skärbogården	GF
Orchis mascula - Sankt Pers nycklar	R	Ängsmark vid Skärbogården	LST
Origanum vulgare - kungsmünta	R	Vid Skärbogården	GO
Paris quadrifolia - ormbär	S, R	Flerst. i ängsgranskog	GF
Parnassia palustris - slåtterblomma	IÄ	Flerst., bl a vid Dammerudbäcken	GF, GO
Pedicularis palustris - kärrspira	IÄ	Vid Torpetjärnet	GF
Pinguicula vulgaris - tätört	IÄ	Flerst. i fuktiga omr	GF
Polygala vulgaris - jungfrulin	IÄ	Ängsmark vid Skärbogården	GF
Polygonatum multiflorum - storrams	S, R	Vid Dammerudbäcken	GF
P. verticillatum - kransrams	S, R	Sumpskog Torpemyren	GF
Primula veris - gullviva	IÄ	Ängsmark vid Skärbogården	GF
Pyrola rotundifolia - vitpyrola	R	Kraftledn.gata i N, vid Skärbogården	GF, GO
Sanicula europaea - såråka	S, R	L Skärbotjärnet, Torpemyren	LST
Satureja vulgaris - bergmynta	R	Hagmark Skärbogården	PN
Saxifraga osloënsis - hällebräcka	NT, N2000, R, ågp	Vid stig mot Skärbotorpet	GO
Scorzonera humilis - svinrot	IÄ	V St Skärbotjärnet, kraftledn.gata i N	GF
Stachys sylvatica - stinksyska	i	Flerst. i ängsgranskog	GF
Thelypteris palustris - kärrbräken	S, R	V Torpetjärnet, sumpskog Torpemyren	GF, LST
Tilia cordata - lind	S	Enstaka platser	GF
Triglochin palustre - kärrsälting	IÄ	Ö Torpetjärnet	GF
Vicia sylvatica - skogsvicker	i	Flerst. i ängsgranskog	GF
Viola mirabilis - underviol	S, R	Ängsskog vid Skärbo o. Skärbotorpet	GO

LAVAR

Artnamn	Röd-listad	Signal-art m m	Fyndlokal	Källa
Acrocordia cf gemmata - grå vårtlav		I	Flerst. på äldre lövträd	GF
Arthonia spadicea - glänsande rostfläck		S, I, R	Vid Dammerudbäcken	GF
Biatora carneoalbida - knopplav		I	SV St Skärbotjärnet	GF
Collema flaccidum - slanklav		S, I, R	SV St Skärbotjärnet	GF
Nephroma resupinatum - luddlav		S, I	SV St Skärbotjärnet	GF
Opegrapha varia - klotterlav		I	SO Långvattnet	GF
Parmeliella triptophylla - korallblylav		S, I	Vid Dammerudb. o S St Skärbotjärnet	GF
Peltigera leucophlebia - ådrig torsklav		I	V St Skärbotjärnet	GF
Pertusaria pertusa - porlav		I	Flerst. på lövträd	GF
Sclerophora nivea -blekspik		S, I, R	Vid Skärbogården	GF

MOSSOR

Artnamn	Röd-listad	Signal-art m m	Fyndlokal	Källa
Anomodon viticulosus - grov baronmossa		S, I	Vid Skärbogården	GF
Antitrichia curtipendula - fällmossa		S, I	Flerst. på äldre lövträd	GF
Ctenidium molluscum - kalkkammossa		I	Vid Dammerudbäcken	GF
Homalia trichomanoides - trubbfjäderm.		S	Vid Dammerudbäcken	GF
Homalothecium sericeum - guldlocksm.		S	Vid Skärbogården, S St Skärbotjärnet	GF
Neckera complanata - platt fjädermossa		S, I	Flerst. på klippor och äldre lövträd	GF
N. crispa – grov fjädermossa		S, I	Vid Dammerudbäcken	GF
Tortella tortuosa - kruskalkmossa		S	Bl.a. S o. V St Skärbotjärnet	GF

SVAMPAR

Artnamn	Röd-listad	Signal-art m m	Fyndlokal	Källa
Boletus luridus - eldsopp		S, I	Lövskog vid Skärbogården	GF
Cantharellus lutescens - rödgul trumpetsv.		S	Flerst.	GF
Clavaria vermicularis - maskfingersvamp		S	Hagmark vid Skärbogården	GF
Clavulinopsis helveola - hagfingersvamp		S	Hagmark vid Skärbogården	GF
Climacocystis borealis - trådticka		S, I	Mellan Dammerudbäcken o Torpetjärnet	GF

Cortinarius violaceus - lövviolspindling		S, I	Lövskog vid Skärbogården	GF
Hydnellum geogenium - gul taggsvamp	NT	S, I, R	Vid Dammerudbäcken	GF
H. peckii – skarp dropptaggsvamp		S, I	Vid Dammerudbäcken	GF
Hygrocybe chlorophana - gul vaxskivling		i (S)*	Hagmark vid Skärbogården	GF
H. coccinea - blodvaxskivling		i (S)*	Hagmark vid Skärbogården	GF
H. conica - toppvaxskivling		i (S)*	Hagmark vid Skärbogården	GF
H. lepida – kantarellvaxskivling		i (S)*	Hagmark vid Skärbogården	GF
H. punicea - scharlakansvaxskivling	NT	S, I, R	Hagmark vid Skärbogården	GF
H. reidii – honungsvaxskivling		i (S)*	Hagmark vid Skärbogården	GF
Inonotus tomentosus - luddicka	NT	S, I, R	Öster om Dammerudbäcken	GF
Lactarius scrobiculatus - svavelrisk		S, I	Vid Dammerudbäcken	GF
Leccinum pseudoscabrum - hasselsopp		S, I	Lövskog vid Skärbogården	GF
Pluteus leoninus - gulskölding		S, I	Vid Dammerudbäcken	GF
Porphyrellus porphyrosporus - dustersopp	NT	I, R	Lövskog vid Skärbogården	GF
Pseudocraterellus undulatus - kruskantarell		S, I	Lövskog vid Skärbogården	GF
Ramaria pallida - blek fingersvamp	VU	S	SV Skärbotorpet	GF
Russula aurea - guldkremla		S, I	Öster om Dammerudbäcken	GF
R. queletii - krusbärskremla		I	Hagmark vid Skärbogården	GF
Sarcodon imbricatus s.str. - fjällig taggsv.		S	Vid Dammerudbäcken (under gran)	GF
S. scabrosus - skrovlig taggsvamp	VU	S, I, ågp	Vid Dammerudbäcken	GF
Tricholoma sulphureum - svavelmusseron		I	Lövskog vid Skärbogården	GF

* Arten påträffad i betad hagmark. Signalartsvärdet gäller skogsmark.

FÅGLAR

Artnamn	Röd-listad	Signal-art m m	Fyndlokal	Källa
Dendrocopus leucotos – vittryggig hackspett	CR, N2000	R, ågp	Enstaka observationer i området. Kärnområde ca en mil nordost om området.	IA m fl
Nucifraga caryocatactes - nötkråka	NT	R	Vid Skärbogården	GO

RYGGGRADSLÖSA DJUR

Artnamn	Röd-listad	Signal-art m m	Fyndlokal	Källa
Astacus astacus - flodkräfta	EN	R, ågp	St Skärbotjärnet	LST
Euomphalia strigella - sidensnäcka		R	Ca 400 m S Skärbogården	TvP
Fruticola (f.d. Bradybaena) fruticum - busksnäcka		R	Ca 400 m S Skärbogården	TvP
Merdigera (f.d. Ena) obscura - barksnäcka		R	Ca 400 m S Skärbogården	TvP

Noterade svampar från Skärboområdet

Arterna har noterats och i några fall insamlats vid ett tillfälle och från två dellokaler i området 2001-09-03 (Mats Lindqvist). Uppgifterna har förts in i en databas via registreringsprogrammet "Find of Nature". För de mer intressanta fynden finns uppgifter om växtplats etc i bilaga E.

Lokalerna är följande:

- Skärbo, söder och öster om gården. Lövskog, ängsmark m m, kalkrikt skifferunderlag.
- Skärbo, Åsnebo, Dammerudbäcken - Skärbotorget. Blandskog (sumpskog), granskog m m, kalkrikt skifferunderlag.

Albatrellus	ovinus	fårticka
Amanita	battarae	zonkamskivling
Amanita	fulva	brun kamskivling
Amanita	muscaria	röd flugsvamp
Amanita	regalis	brun flugsvamp
Amanita	rubescens	rodnande flugsvamp
Amanita	spissa	gråfotad flugsvamp
Amanita	vaginata	grå kamskivling
Amanita	virosa	vit flugsvamp
Amylostereum	laevigatum	enskin
Anrodia	sinuosa	timmerticka
Armillaria	mellea coll.	honungsskivling
Boletus	edulis	stensopp
Boletus	luridus	eldsopp
Boletus	subtomentosus	sammetsopp
Byssomerulius	corium	pappersgröppa
Calocera	cornea	gullpigg
Calocera	viscosa	gullhorn
Cantharellus	cibarius	kantarell
Cantharellus	lutescens	rödgul trumpetsvamp
Cantharellus	tubaeformis	trattkantarell
Chalciporus	piperatus	pepparsopp
Chondrostereum	purpureum	purpurskin
Chrysomphalina	chrysophylla	gullnavling
Clavaria	vermicularis	maskfingersvamp
Clavulinopsis	helvola	hagfingersvamp
Climacocystis	borealis	trådticka
Clitocybe	clavipes	klubbtrattskevling
Clitocybe	gibba	sommartrattskevling
Clitocybe	odora	grön trattskevling
Clitopilus	prunulus	mjölskevling
Collybia	butyracea	mörk nagelskevling
Cortinarius	armillatus	rödbandad spindling
Cortinarius	bivelus	brun ullspindling
Cortinarius	brunneus	umbrasvindling
Cortinarius	camphoratus	stinkspindling
Cortinarius	collinitus	violettfotad slemspindling
Cortinarius	limonius	gulbrun giftspindling
Cortinarius	lucorum	aspsvindling
Cortinarius	sanguineus	blodspindling
Cortinarius	speciosissimus	toppig giftspindling
Cortinarius	subtortus	doftspindling

Cortinarius	trivialis	trappspindling
Cortinarius	violaceus	violspindling
Cystoderma	amianthinum	ockragul grynskevling
Dacrymyces	stillatus	vedplätt
Diatrypella	verruciformis	vårtnästring
Entoloma	asprellum	strimnopping
Entoloma	nidosum	stinkrödskevling
Entoloma	rhodopolium	tvålrödskevling
Eutypa	sparsa	aspnästring
Fomes	fomentarius	fnöskticka
Fomitopsis	pinicola	klibbticka
Gloeophyllum	sepiarium	vedmussling
Gomphidius	glutinosus	citronslemskevling
Gymnopilus	picreus	mörkfotad bitterskevling
Heterobasidium	annosum	rotticka
Hydnellum	geogonium	gul taggsvamp
Hydnellum	peckii	skarp dropptaggsvamp
Hydnum	repandum	blek taggsvamp
Hydnum	rufescens	rödgul taggsvamp
Hygrocybe	cantharellus	kantarellvaxkevling
Hygrocybe	chlorophana	gul vaxkevling
Hygrocybe	coccinea	blodvaxkevling
Hygrocybe	conica	toppvaxkevling
Hygrocybe	punicea	scharlakansvaxkevling
Hygrocybe	reidii	honungsvaxkevling
Hygrophoropsis	aurantiaca	falsk kantarell
Hygrophorus	olivaceoalbus	olivvaxkevling
Hymenochaete	rubiginosa	rostöra
Hymenochaete	tabacina	kantöra
Hymenochaete	sp.	borstskinn
Hypholoma	capnoides	rökslöjkevling
Hypholoma	fasciculare	svavelgul slöjkevling
Hypoxylon	fuscum	aldyna
Hypoxylon	multiforme	björkdyna
Hysterographium	cf fraxini	asksprickling
Inocybe	fastigiata	topptråding
Inocybe	geophylla	sidentråding
Inocybe	geophylla var. lilacina	violet sidentråding
Inonotus	radiatus	alticka
Ischnoderma	benzoinum	sötticka
Laccaria	amethystea	ametistskevling
Laccaria	laccata	laxkevling
Lactarius	camphoratus	kamferriska
Lactarius	deterimus	blodriska
Lactarius	fuliginosus	rökriska
Lactarius	fuscus	mörk kokosriska
Lactarius	glyciosmus	kokosriska
Lactarius	helvus	lakritsriska
Lactarius	necator	svartriska
Lactarius	pyrogalus	hasselriska
Lactarius	rufus	pepparriska
Lactarius	scrobiculatus	svavelriska
Lactarius	thejogalus	småriska
Lactarius	torminosus	skäggriska

Lactarius	trivialis	skogsrisika
Lactarius	vellereus	luden vitrisika
Lasiobelonium	corticale	
Leccinum	aurantiacum	aspsopp
Leccinum	griseum	hasselsopp
Leccinum	holopus	kärrsopp
Leccinum	scabrum	björksopp
Leccinum	variicolor	fläcksopp
Leccinum	versipelle	tegelsopp
Lentinellus	cochleatus	trattmussling
Leotia	lubrica	slemmurkling
Lycoperdon	perlatum	vårtig röksvamp
Lycoperdon	pyriforme	gyttrad röksvamp
Lyophyllum	cf fumatofoetens	ockrasvärting
Marasmius	androsaceus	tagelbrosking
Marasmius	chordalis	bräkenbrosking
Marasmius	rotula	hjulbrosking
Megacollybia	platyphylla	strecknagelskivling
Mycena	epipterygia	flåhätta
Mycena	pura	rättikhätta
Oligoporus	caesius	blåticka
Oligoporus	ptychogaster	pulverticka
Onnia	tomentosa	luddticka
Paxillus	involutus	pluggskivling
Peniophora	limitata	askskinn
Phallus	impudicus	stinksvamp
Phellinus	tremulae	aspticka
Pholiota	mutabilis	föränderlig tofsskivling
Piptoporus	betulinus	björkticka
Pluteus	atricapillus	skölding
Pluteus	leoninus	gulskölding
Pluteus	salicinus	blågrå skölding
Porphyrellus	porphyrosporus	dystersopp
Psathyrella	spadicea	tuvspröding
Pseudocraterellus	sinuosus	kruskantarell
Pseudohydnum	gelatinosum	gelétagging
Ramaria	gracilis	anisfingersvamp
Ramaria	pallida	blek fingersvamp
Ramaria	stricta	rak fingersvamp
Rozites	caperatus	rynkad tofsskivling
Russula	acrifolia	skarp svedkremla
Russula	aurea	guldkremla
Russula	claroflava	gulkremla, mild gulkremla
Russula	decolorans	tegelkremla
Russula	delica	trattkremla
Russula	emetica	giftkremla
Russula	foetens	stinkkremla
Russula	heterophylla	gaffelkremla
Russula	integra	mandelkremla
Russula	laurocerasi	marsipankremla
Russula	lutea	äggkremla
Russula	nigricans	svartkremla
Russula	puellaris	sienakremla
Russula	queletii	krusbärskremla

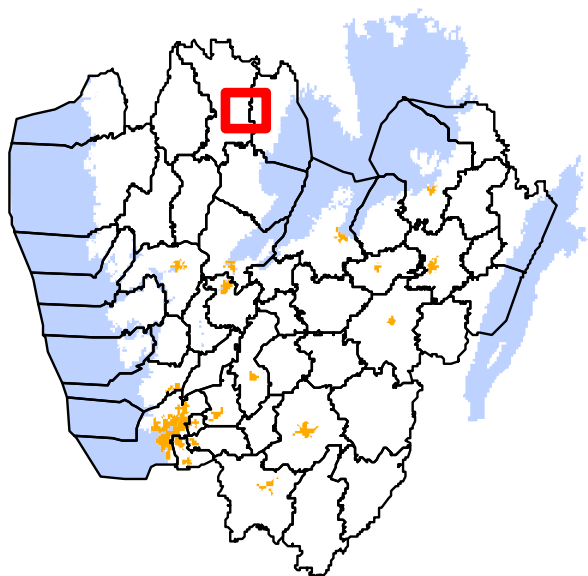
Russula	xerampelina coll.	sillkremla
Sarcodon	scabrosus	skrovlig taggsvamp
Sarcodon	squarosus	"gran fjälltaggsvamp"
Stereum	hirsutum	raggskinn
Stereum	rugosum	styvskinn
Stropharia	aeruginosa	ärggrön kragskivling
Trametes	zonatella	zonticka
Tremella	foliacea	brunkrös
Tremella	mesenterica	gullkrös
Trichaptum	abietinum	violticka
Tricholoma	flavovirens s.s.	riddarmusseron
Tricholoma	sulphureum	svavelmusseron

Fågelinventering vid Skärbo 2002

1. Obs under häckningstid 2. Obs under häckningstid i lämplig biotop. 3. Sjungande hane eller andra häckningslåten. 4. Par i lämplig häckningsbiotop. 5. Permanent revir. 6. Spel och lekar, parning. 7. Besök vid sannolik boplat. 8. Upprörd , varnande för ägg eller ungar i närheten. 9. Adult med ruvfläckar. 10. Bobygge, grävning eller uthackande av hål. 11. Avledningsbeteende, spelar skadad. 12. Använt bo påträffat. 13. Nyligen flygga ungar eller dunungar. 14. Ad in/ut, till/från bo som på så sätt visar att boet är bebott. 15. Ad, med exkrementssäcker. 16. Ad, med föda åt ungar. 17. Äggskal påträffade. 18. Bo där Ad, setts ruvande. 19. Bo där ungar hörts. 20. Bo där ägg eller ungar setts.

Inventeringen utfördes enligt atlasmetoden. Inventerare Kent-Åke Gustavsson, Osterud 90, 666 91 Bengtsfors. Besök. 29/4 7 tim. 10/5 6 tim. 23/5 5 tim. 9/6 6 tim. 16/6 7 tim. 6/7 4 tim. Sammanställning tim. 5 tim. Totalt:40 tim.

Art.	Indic	Art.	Indic	Art.	Indic
Storlom	1	Smålom	1	Häger	1
Gräsand	13	Kricka	1	Knipa	13
Storskrak	2	Kanadagås	2	Ormvråk	2
Sparvhök	2	Duvhök	2	Fiskgjuse	1
Pilgrimsfalk	1	Orre	2	Tjäder	2
Järpe	4	Trana	1	Enkelbeckasin	6
Morkulla	6	Skogssnäppa	13	Drillsnäppa	2
Fiskmås	2	Ringduva	18	Gök	3
Sparvuggla	2	Kattuggla	13	Tornseglare	14
Gröngöling	14	Större hackspett	14	Mindre hackspett	4
Spillkråka	14	Ladusvala	2	Hussvala	2
Korp	1	Kråka	13	Skata	2
Kaja	2	Nötkråka	1	Nötskrika	4
Stjärtmes	2	Talgoxe	8	Blåmes	19
Svartmes	4	Tofsmes	19	Entita	5
Talltita	19	Nötväcka	8	Trädkrypare	8
Gärdsmyg	20	Dubbeltrast	5	Björktrast	10
Taltrast	18	Rödvingetrast	18	Koltrast	20
Buskskvätta	1	Rödstjärt	4	Rödhake	4
Gulsångare	3	Svarthätta	3	Trädgårdssångare	3
Törnsångare	3	Ärtsångare	8	Lövsångare	8
Grönsångare	3	Kungsfågel	4	Grå flugsnappare	4
Svartvit flugsnappare	20	Järnsparv	18	Trädpiplärka	3
Sädesärla	4	Törnskata	13	Stare	14
Grönfink	4	Grönsiska	4	Domherre	1
Mindre korsnäbb	4	Bofink	16	Gulsparv	4
Sävsparv	2	Gråsparv	2		

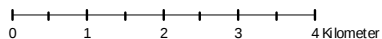
Översiktskarta Naturreservatet Skärbo Bengtsfors kommun

Bilaga 9

Tillhör Länsstyrelsens beslut
Dnr. 512-39964-2007

1:100 000

Utdrag ur GSD Fastighetskartan 8D5E.
Copyright Lantmäteriet, dnr. 106-2004/188-o.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

